

ŠVIESA

(THE LIGHT)

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATOROS TRIMĖNESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.
Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 25c.

Redaguoja redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškaitis, R. Mizara, S. Sasna, A. Bimba, D. M. Šolomskas, J. Kuodis.
Atsakomybės redaktorius: A. BIMBA

No. 3 Liepa-Rugpjūtis-Rugsėjis (July-August-September), 1936

Metai III

Apie Musų Patriotizmą

Leninas karo metu, dar toli gražu iki 1917 metų proletarinės revoliucijos Rusijoje, rašė: "Ar svetimi mums, rusų sąmoningiems proletarams, tautinės didybės jausmai?" Ir į tą klausimą Leninas atsakė: "Žinoma, ne."

Toliau Leninas rašė: "Mes mylim savo kalbą ir savo tėvynę, mes daugiausiai dirbam toje kryptyje, kad jos darbo žmonės, (būtent devynios dalys jos gyventojų iš dešimties) pakiltų iki sąmoningo demokratų ir socialistų gyvenimo. Mums skaudžiausiai matyti ir jausti, kokią prievartą, smurtą ir pasityčiojimą daro iš mūsų puikios tėvynės caro budeliai, dvarininkai ir kapitalistai. Mes didžiujamės tuo, kad tas smurtas iššaukia pasipiktinimą, kylantį iš mūsų eilių, iš rusų (velykorusų) eilių, kad tos eilės iškėlė Radiščevus, dekabristus, 70-tų metų revoliucionierius-raznočinius, kad rusų darbininkų klasė 1905 metais sukūrė milžinišką revoliucinę masių partiją, kad rusų ūzikas (valstietis) tuo pat metu pradėjo tapti demokratu, pradėjo verst popą (kunigą) ir dvarininką."

Leninas tęsė: "Mes pilni tautinės didybės jausmo, nes mūsų tauta (nacija) irgi sukūrė revoliucinę klasę, irgi įrodė, kad ji sugeba duot žmonijai didžius kovos del laisvės ir del socializmo paveikslus, o ne vien didelius pogromus, kartuvių eiles,

kankinimų vietas (zastienki), didelius badavimus ir didelį keliaklupsčiavimą prieš kunigus, carus, dvarininkus ir kapitalistus."

Z. ANGARIETIS

Kas atydziai perskaito tuos Lenino žodžius, kas atydziai perskaito atatinkamas d. Dimitrovo kalbos vietas, pasakytas 1935 metais VII Komunistų Internacionalo Kon-

grese, tas aiškiai mato, kad patriotizmas, tėvynės meilė darbininkų klasei ir jos avangardui, komunistams-bolševikams, ne svetimas.

Vienok, darbininkai ne taip myli savo tėvynę, ne taip ja didžiuojasi, kaip kapitalistai, dvarininkai, buožės, kunigai.

Imkim dabartinę Lietuvą. Kas šiandien rūpi lietuviškai buržuazijai ir buožijai ir jos fašistinėms tautininkų ir kademų partijoms? Ar rūpi jiems visiems, kad Lietuvoj žydėtų demokratija, darbo žmonių gerovė, liaudies laisvė ir laimė? Ne, jiems rūpi, kad Lietuvoj žydėtų naudotojų ir viešpataujančių klasių smurtas ir sauvalė. Fašistai mulkina darbininkus ir valstiečius, kad kapitalistams, dvarininkams ir buožėms lengviau būtų išnaudoti juos. Fašistai šaukia mlyti Lietuvą, bet tokią Lietuvą, kurios priešakyje stovi budeliai, kurioj šeiminkauja kruvinieji fašistai. Jie šaukia garbinti Vytautą,—tą Vytautą, kuris ne vieną kartą teriojo Lietuvos liaudį, kuris kardu ir ugnim naikino žemaitiją, kviesdamas sau į pagelbą Lenkijos bajorus ir vokiečių kryživius. Jie kviečia garbinti tą Vytautą, kuris ne vieną kartą padavė žemaitiją kryživiams, kad paskui jam pačiam ir jo artimiesiems kunigams (kunigaikščiams) ir bajorams lengviau būtų lupti devynis kailius nuo Lietuvos liaudies. Jie šaukia garbinti vyskupą Merkelių Giedraitį, kuris padėdavo Lietuvos didikams ir visiems dvarininkams smaugti Lietuvos baudžiauninkus. Jie garbina vyskupą Valančiauską (Valančių),—tą ištikimą Rusijos caro Aleksandro II lekajų,—tą Valančiauską, kuris padėdavo Muravjovui Koriui karstyti Lietuvos sukilėlius, o paskui naikinti lietuvių spaudą. Jie garbina Basanavičių, kuris Lietuvių liaudžiai kovojant dėl lietuvių spaudos savo redaguojamoj „Aušroj“ mokino lietuvius ištikimybės Rusijos caro valdžiai ir garbino Vokietijos kaizerį. Jie garbina Smetoną, kuris Lietuvos okupavimo laikais ištikimai tarnavo kaizeriniams okupantams ir padėdavo jiems tvirčiau Lietuvą laikyti savo naguose.

Mums gi rūpi visai kita Lietuva. Mums rūpi, kad Lietuva greičiau atsikratytų fašistų jungo, kad Lietuvoj žydėtų laisvė,

kad jos liaudis būtų linksma ir laiminga. Mums rūpi, kad Lietuvos liaudis nežinotų vargo ir skurdo.

Mums rūpi, kad fašistinės Lietuvos vietą užimtų laisva ir demokratinė Lietuva.

Mes, Lietuvos komunistai-bolševikai, didžiuojamės tuo, kad ir lietuvių tauta davė visą eilę prakilnių kovotojų dėl mūsų tautos laisvės ir laimės. Mes niekados neužmiršim to, kaip senovėj Lietuvos liaudis gynė savo šalį, savo tėvynę ir nuo kryživių plėšikų, ir nuo lenkų bajorų, ir nuo rusų kunigaikščių, siekiančių visą Lietuvą pagrobt. Kiek tais laikais Lietuvos liaudis pralėjo savo kraujo, kiek ji turėjo didvyriškų žygių, begindama savo šalį nuo kryživių ir kitų. Ir kuo labiau mes įvertinam didvyriškus tų laikų Lietuvos liaudies žygius, ginančius savo šalies laisvę, tuo su didesne panieka ir pasibjaurėjimu žiūrim į tokius kunigaikščius, kaip Vytautas arba Jogaila, kurie ir patys engė savo liaudį, lupdami nuo jos devynis kailius, ir padėdavo kryživiams ją engti. Ne kunigaikščių narsumas, o plačių liaudies masių pasirizimas ginti savo laisvę, kad nelikt atėjūnų vergais, apgynė Lietuvą nuo kryživių jungo.

Su pasididžiavimu mes atsimenam ir tuos Lietuvos valstiečių didvyriškus žygius, kada bajorų į skurdą varomi valstiečiai sukilėdavo prieš kunigaikščius ir bajorus dvarininkus ir pakeliui varydavo iš Lietuvos tų dvarininkų ištikimus agentus—katalikų kunigus. Ir kuo labiau mes įvertinam didvyriškus valstiečių baudžiauninkų žygius kovojant dėl baudžiaivos panaikinimo, dėl laisvės, tuo su didesniu pasibjaurėjimu ir panieka mes žiūrim į tokius vyskupus, kaip Merkelis Giedraitis, kuris apsiginklavęs dievo vardu lengvino dvarininkams vėl pavergti Lietuvos valstiečius.

Su pasididžiavimu mes atsimenam, kaip XVIII šimtmečio antrojo pusėj sukilo Zagarės, Joniškio, šiaulių apylinkių valstiečiai, su Aleksandravičium, Pauža ir kitais priešakyje, kaip jie naikino baudžią ir ėmėsi laisvai tvarkytis. Ir kuo mes labiau didžiuojamės tų valstiečių žygiais, tuo su didesne panieka žiūrim į tų laikų katalikų

kunigus, kurie padėjo karaliui ir dvarininkams pasmaugt tą valstiečių judėjimą.

Imkim pereito, devyniolikto, šimtmečio vidurį. Ar negalim mes didžiutis ir tų laikų valstiečių sukilimais ir išstojimais, kurių ypatingai daug buvo 60-nių metų pradžioje? Ėjo viena valstiečių sukilimų banga po kitos, o paskui platus valstiečių dalyvavimas 1863 metų sukilime, kad atskratyt ne tik nuo baudžiavos, bet ir nuo Rusijos caro valdžios. Ir kuo labiau mes didžiujamės tų laikų valstiečių žygiais, tuo su didesniu pasibjaurėjimu ir panieka žiūrim ne tik į Rusijos caro budelį, Muravjovą Koriką, bet ir į tokius vyskupus, kaip Valančiauskas, kuris rėmė tų laikų Rusijos caro valdžios politiką Lietuvoj.

Na, ar nemaža buvo didvyriškų darbų, kada lietuvių liaudis atsiskė priimt raštus, spausdintus rusų raidėmis, ir vedė kovą dėl laisvės leist raštus lietuvių kalboj, lotynų raidėmis. Ir koki menki, niekingi, palyginus su tų laikų didvyriais, pasirodo visoki Basanavičiai, Miglovaros ir kiti aušrininkai, ką batlaižiavimo politiką norėjo išmaldaut šiokių tokių malonių iš caro valdžios ir iš anksto prižadėjo caro valdžiai už gautus trupinius padėt lenkus smaugt. Neveltui šiandien Basanavičius iškeltas į fašistų patriarchus, o buvusias caro goro-dovikas (policistas) Miglovara gauna pensiją iš fašistų valdžios.

Mes galim didžiutis ir didvyriškais pereito šimto paskutinių dešimtmečių revoliucinio jaunimo darbais, kada revoliucinės kovos dalyviai, nepaisant į visokius persekiojimus, kalėjimus, ištėrimus, pradėjo kurt pirmus revoliucinius ratelius Lietuvoj. Mes laimingi, nes galim didžiutis didžiais Lietuvos proletariato išstojimais ir masiniais streikais, pakilusiais jau pereito šimtmečio gale. O ta didvyriška Lietuvos darbininkų ir valstiečių kova, kuri pakilo 1905-1906 metų revoliucijos laikais. Geriausi Lietuvos sūnūs tuo metu išėjo šturmuot caro valdžią, kad paliuosuot Lietuvą nuo carų ir naudotojų jungo. Ir ar ne paniekos verti visoki vyskupai Paliulioniai, pralotai Antanavičiai, kunigai Dambrauskai, Alšauskai ir kiti į juos panašūs, kurie

paskelbė talką caro policijai, kad bendromis jėgomis naikint kramolą Lietuvoj.

Kada atėjo sunkūs reakcijos metai, ar nedavė Lietuvos liaudis didvyrių, kurie nesibijodami areštų, trėmimų, Sibiro, katorgų, toliau varė sunkų palėpinį darbą, kad neleist išsiblaškyt revoliucinėms jėgoms, ir rinko naujas jėgas tolimesniems mūšiams dėl laisvos, demokratinės Lietuvos.

Mes didžiujamės ir tais didvyriais, kurie sunkiais Lietuvos okupavimo laikais nėjo laizyt okupantams batų, o toliau tęsė kovą dėl laisvės.

Nors lietuvių tauta susilaukė tuomet didelių smūgių, karas sunaikino Lietuvos laukus, daug lietuvių tautos sūnų paguldė savo galvas, daug Rusijos caro valdžia ištėrė į Rusijos gilumą, o vokiečių okupantų valdžia ištėrė į įvairias vietas priverstiniams darbams, gi Lietuvos buržuazija nuėjo tarnaut okupantams ir maldavo, kad okupantai padėtų jiems naudot Lietuvos darbo žmones ir neleistų Lietuvos liaudžiai panaikint naudojimą Lietuvoj,—nors labai sunkūs tai buvo laikai, bet nepaisant taip sunkių laikų, mūsų tauta sugebėjo iškelt tokią darbininkų klasę, kuri 1918 metais sukuria Komunistų Partiją ir, jai vadovaujant su valstiečių pagelba, liuosuoja Lietuvą ir nuo okupantų, ir nuo savo buržujų.

Mums tenka didžiutis didvyriškais Lietuvos liaudies 1918-1919 metų revoliucijos nuveikimais ir okupantų išvijimu iš Lietuvos rytų ir šiaurės, o ne fašistams, kurių vadai su Smetona ir Voldemaru priešakyje tuo metu okupantams tarnavo.

Mes didžiujamės ir 1920 metų vasario mėn. kareivių sukilimu, kada Lietuvos kareiviai su ginklu rankose ėjo į pagelbą liaudžiai, kovojančiai su savais naudotojais. Mes didžiujamės ir tais Lietuvos proletariato mūšiais prieš naudotojų ir jų valdžią, kada 1919-1920 metais kontr-revoliucijai laimėjus padidėjo Lietuvos liaudies smaugimas. Mes didžiujamės tuo, kad Lietuvos liaudis sugebėjo iškelt tokią darbininkų klasę, kuri nepaisant sunkių fašistinės reakcijos sąlygų pravedė toki visuotiną streiką, koks buvo 1936 m. birželio mėnesį. Ir ar nereikia džiaugtis, kad Lietuvos

valstiečiai aktingai petys į petį su darbininkais dalyvavo revoliucinius mūšius ir 1905-1906 metais ir 1918-1919 metais. Ir ar ne parodė Lietuvos valstiečiai savo didvyriškumo 1935 m. rudens išstojimuose?

Mes didžiuojamės tomis kovomis, tais nuveikimais, nes tas visas eina Lietuvos liaudies labui, nes tas visas artina mus prie tų laikų, kada mes vieton smurto, saualės ir fašistinės Lietuvos, įkursim naują Lietuvą,—laisvą, demokratinę Lietuvą,—Lietuvą, kur liaudis bus aprūpinta duona ir laimingai gyvens.

Mums, komunistams, fašistai sako, kad mes Lietuvos tėvynės priešai. Fašistai giriasi, kad tai jų pirmtakūnai su Smetona priešakyj kovojo del Lietuvos laisvės. Bet tegu fašistai nurodo tą dieną, tą valandą, kada jų pirmtakūnai tikrai kovojo del Lietuvos laisvės ir del jos paliuosavimo nuo Rusijos caro valdžios jungo. Jie to nenurodys. Jie tik giriasi, kad jie kovojo del Lietuvos nepriklausomybės. Lietuvos fašistų vada! buvo ne Lietuvos laisvės kovotojų eilėse, o jų priešų eilėse.

Jei Smetona seniau buvo tų demokratų eilėse, kurie visgi buvo šiojioj tokioj opozicijoj caro valdžiai, tai dar toli iki 1914-1918 metų karo jis išsižadėjo to demokratizmo, pasuko į dešinę ir nuėjo bendradarbiaut su rusų kontr-revoliucionieriais—juodašimčiais. Kiti gi Smetonos šėbrai buvo toki pat renegatai—išgamas arba stačiai buvo ištikimi caro valdžios tarnai. Mūsų gi, komunistų, pirmtakūnai, per visus laikus, nuo pat revoliucinio darbininkų judėjimo užsimezgimo laikų, kovojo, kad greičiau nuverst nuo Lietuvos sprando Rusijos caro jungą ir savus naudotojus. Tie mūsų pirmtakūnai, tai revoliuciniai Lietuvos socialdemokratai. Jie tai 1918 m., Lietuvos okupavimo laikais, sukuria Lietuvos Komunistų Partiją ir stoja priešakyj tų darbo masių, kurios sukilo okupantų išvijimui iš Lietuvos. Jie 1919 metais sausio ir balandžio dienose gina Vilnių nuo naujų okupantų, nuo Lenkijos pilsudskininkų. Komunistai dabar yra nuosakiausi Lietuvos nepriklausomybės gynimo šalininkai ir nuo Vokietijos hitlerininkų, ir nuo Lenkijos pil-

sudskininkų, kurie ruošiasi Lietuvą pagrobti. Komunistai nenutrauks savo kovos prieš visos Lietuvos liaudies priešus tol, kol Lietuva nebus paliuosuota nuo visokių naudotojų ir kol tie priešai nebus išnaikinti.

Mums, komunistams, mūsų priešai dar sako: Koki jūs, komunistai, Lietuvos nepriklausomybės gynėjai, jei dar Komunistų partijos manifeste, Markso ir Engelso parašytame, yra pasakyta, kad darbininkai dar netur tėvynės. Ir mes sakom, kad Lietuvos darbininkai dar netur tėvynės: Lietuva dar nepaliuosuota nuo naudotojų jungo. Mūsų tėvynę laiko užgrobę kapitalistai, buožės, dvarininkai su fašistais priešakyj. Todel mums, komunistams, rūpi, kad Lietuvos darbininkai ir valstiečiai nuverstų kapitalistus, buožes, dvarininkus ir jų fašistinę valdžią, kad tuo keliu Lietuvos liaudis apturėtų savo tėvynę. Mums rūpi taip padaryti Lietuvoj, kaip senos Rusijos liaudis padarė pas save, namie. Ji nuvertė ne tik caro valdžią, bet ir naudotojų valdžią, įkūrė Sovietų valdžią ir tuo būdu atgavo savo tėvynę.

Marksas ir Engelsas ne tik pasakė, kad darbininkai dar netur tėvynės; jie kartu pasakė ir kodel netur. Marksas ir Engelsas 1848 m. "Komunistų partijos manifeste" pasakė, kad darbininkai dar netur savo tėvynės, "nes proletariatas pirma tur užkariaut politinį viešpatavimą, pakilt iki tautinės (nacionalinės) klasės padėties, konstituiruotis (susidėt) kaip nacija."

Dabar Lietuvos viešpatauja samdomos vergovės ir naudojimo darbas. Darbininkas, norėdamas gyvent, tur parduot savo darbo jėgą kapitalistui. Dabar Lietuvoj viešpatauja fašistinė saualė ir smurtas, kada neleidžiama darbininkams net organizuotis, kad lengviau būtų rūpintis geresniu duonos kėšniu. Ir kartu fašistai taip elgiasi, kad darbininkai negalėtų mylėt Lietuvos ir kad žiūrėtų į ją, kaip į didelį kalėjimą. Mums, komunistams, rūpi sugriaut to kalėjimo sienas ir paliuosuot Lietuvos liaudį. Mums, komunistams, rūpi, kad Lietuvos liaudis pamylėtų savo praeities didvyriškus žygius kovoj del laisvės, kad didžiutušai jais, bet kartu mums rūpi, kad ta liaudis dar labiau pamylėtų kovą del

Lietuvos paliosavimo nuo fašistinio smurto ir nuo naudotojų jungo.

Francijos revoliucija dar XVIII šimtme-tyj iškėlė patriotizmo idėją, kaip galingą jėgą kovoj prieš feodalizmą, prieš dvarininkus,—vis vien ar jie iš vidaus smaugia savo liaudį, ar jiems rūpi ateit iš užsienio, kad atstatyt dvarininkų valdžią. Francijos revoliucionieriai jakobiniečiai kreipdavosi vienas į kitą sakydami "patriotas", ir tame kreipimesi buvo revoliucinė prasmė. Revoliucinė Francijos buržuazija, kovodama prieš kontr-revoliucinę dvarininkiją, statė patriotizmo obalsį. Bet kada buržuazija laimėjo, ji apvogė proletariatą. Ji pavogė pas proletariatą patriotizmą ir tėvynę,—tėvynę, del kurios Francijos revoliucijoje proletariatas kovojė greta buržuazijos. Buržuazija iš revoliucinės keitėsi į kontr-revoliucinę, o tėvynę keitė į buržuazinio naudojimo šalį. Francijos proletariatas toliau tęsia kovą del tokios tėvynės, kuri turės būt liusa nuo visokių naudotojų. Ir mes dabar Lietuvoj vedam kovą del tėvynės, nežinančios jokio išnaudojimo. Mums rūpi, kad toj kovoj dalyvautų visa Lietuvos liaudis.

Sovietų Sąjungos liaudis dabar gali didžiutis savo tėvyne. Ji nežino naudotojų, nežino nedarbo. Joje darbininkų ir visos liaudies gerovė vis gerėja. Todel visos Sovietų tautos pasirįžusios nesigailėdamos savo gyvasties gint savo tėvynę, jei kas ją užkluptų. Ten auga ir stiprėja sovietinis patriotizmas.

Ir mums rūpi vardan savo liaudies gerovės, vardan Lietuvos gerovės nesigailint savo sveikatos ir gyvasties, kad greičiau paliosuot Lietuvą nuo visokių naudotojų, kad greičiau nuverst fašistų valdžią ir užkariaut Sovietų valdžią.

Tame ir glūdi mūsų patriotizmas, kuris netur nieko bendro su buržuaziniu patriotizmu, reikalaujančiu darbo žmonių išnaudojimo ir gatavo parduot ir Lietuvos nepriklausomybę, jei to pareikalaus buržuazijos reikalai.

Mes, komunistai, kovodami del Lietuvos laisvės, del visos liaudies laisvės organizuojam darbininkų klasę, kuri stovi visos tos kovos priešakyj. Mes spiečiam apie darbininkų klasę valstiečius ir visus darbo žmones, mums rūpi sudaryt platų liaudies frontą, kad greičiau nuverst nuo Lietuvos sprando fašistus, tuos aršiausius Lietuvos liaudies priešus.

Žiūrėkite, kiek Lietuvoj yra visokių turty. Lietuva, jei gerai ją sutvarkyt, galėtų išmaityt dvigubai ir trigubai gyventojų. Ir visi jie sočiai gyventų. Lietuvoj yra pakankamai gamtos jėgų, kad įkintyt jas į darbą. Tik Nemunas galėtų duot tiek elektros jėgos, kad ji varytų visas Lietuvos įmones ir apšviestų visus Lietuvos miestus ir kaimus. Galima daug augščiau pakelt ir žemdirbystę, ir gyvulininkystę. Galima turēt pakankamai linų arba odų, kad jomis penēt didelius fabrikus. Dabar gi Lietuvos pramonė skursta, žemės ūkis lėtai vystosi, bet už tai išaugo didelė bedarbė ir dar greičiau auga vargas ir skurdas. Ir tai tik todėl, kad Lietuvos šeimininkai ne darbo žmonės, o naudotojai, kuriems rūpi ne visos liaudies, ne visos tautos reikalai, bet vien savo kišenės pelnas.

Lietuva, kad joje žmonės būtų sotūs ir laimingi, reikalauja naujo šeimininko. Juo turi būt ir bus visa liaudis, o ne turtingųjų saujelė.

Tik tas yra tikras Lietuvos patriotas, kas kovoja del visos liaudies sotumo ir laimės, o ne tarnauja naudotojų saujelei.

19-VII-36.

Z. Angarietis.

"Pasitraukimui Vietos Nebeliko"

Atminčiai Didžio Kovotojo—Patrick Henry

A. BIMBA

AMERIKOS revoliucinis proletariatas pilnai ir drąsiai gali savintis garbingas Amerikos 1776 metų revoliucijos tradicijas. Tiesa, tie žmonės, kurie tai revoliucijai vadovavo, nebuvo tiesioginiai darbo žmonių atstovai—jie atstovavo besiveržiančios pirmyn buržuazijos interesus, —bet jie kovojo prieš imperialistus, už laisvę žmonėms, už demokratines teises. Toje kovoje jie naudojo tikrai revoliucines priemones. Jie nesidrovėjo ginklo ir spėkos. Jie nesigailėjo revoliucijos ir žmonių laisvės priešų. Jie nebijojo pavojaus savo asmeniui. Jie neišsigando jų vardu leidžiamo prakeiksmo ir grumojimo. Senosios tvarkos šalininkų ir Anglijos karaliaus agentų jie buvo vadinami "šalies išdavikais," tuolaikinių bažnyčios vadų jie buvo krikštijami "šėtono vaikais", vienok jie žiūrėjo į ateitį, skelbė kovą ir laimėjimą.

Vienas iš 1776 metų revoliucijos didžiųjų šūlių buvo Patrick Henry. Jis priklausė kairiajai revoliucionierių grupei. Kada daugelis svyravo ir abejojo, Patrick Henry šaukė atvirai, griežtai, ginkluotai kovon už nuvertimą Anglijos viešpatavimo. Anglijos imperialistai slėgia Amerikos kolonijų žmones—krauna ant jų taksus, trukdo jų pramonės bujojimui, varžo jų demokratines teises,—Patrick Henry reikalauja priešinimos, nepasidavimo, ginkluoto atsispyrimo ir, pagaliau, visiško pasiluosavimo ir atsisakymo nuo Anglijos.

Patrick Henry vaidmenis Amerikos pirmoje revoliucijoje buvo labai didelis. Jis buvo vienas iš pačių pirmutinių, kurie užžiebė laisvės troškimą ugnį kolonijų žmonėse. Jis buvo kovotojas ne tik prieš Anglijos imperialistų priespaudą ant kolonijų žmonių, bet taip pat prieš laisvės ir žmonių gerovės priešus tose pačiose kolonijose, prieš visokią tamšą, prieš bažnyčios galią ir prieš klerikalizmą. Jis buvo žinomas kaip "revoliucijos burna"—jis už ją kalbėjo, už ją agitavo, ją gynė, jos tikslus ir filozofiją dėstė plačioms kolonijų masėms. Patrick Henry Jungtinių Valstijų istorijoje stovi greita George Washingtono—revoliucijos organizacinio ir militarinio vado, Thomas Jeffersono—nepriklausomybės pa-

skelbimo autoriaus ir Thomas Paine—dėstytojo revoliucijos idėjų plunksnos pagalba.

Henry gimė gegužės 29 d., 1736—šiemet suėjo lygiai du šimtai metų. Jis dar visai jaunas būdamas pasirodė politinėje arenoje. Buvo nepaprastos drąsos ir energijos žmogus. Iškalbume jam nebuo lygaus. Jis baigė advokatūros mokslą ir pats pirmutinis jo pasirodymas teisme padarė jį draugu paprastų žmonių. Savo politinę karjerą Patrick Henry pradėjo savo griežtu išėjimu prieš klerikalizmą 1763 metais, gruodžio mėnesį, byloje "Parson's Cause." Virginijos kolonijos kunigai pareikalavo, kad valdžia mokėtų jiems algas. Henry griežtai pasipriešino. Pasmerkė ne tik kunigus, bet ir kolonijos seimelį už išleidimą klerikalinio įstatymo. Teisme ponai šaukė, kad jo kalba yra išdavikiška, kurstanti žmones prieš Anglijos valdžią, tačiau Henry tęsė savo kalbą ir gynė žmonių teises nuo kunigų ir valdžios. O kada Henry atsikreipė į kunigus ir išvadino juos "godišiais," tai šitie sukilo ir išbėgo iš teismabučio. Bet paprastieji žmonės pasiliko savo vietose ir atydžiai išklausė jo kalbą. Jis persergėjo teisėjus (džiurimenus), kad žmonės priespaudos jungo ilgai nepakęs, kad jų pareiga dabar ginti savo civilės teises.

Šis Henry drąsus pasirodymas už žmonių teises padarė jį garsiu visoj kolonijoje. Už aštuoniolikos mėnesių, butent, gegužės 20, 1765, jis jau buvo išrinktas kolonijos seimelio (House of Burgesses) nariu. Čia jis atsistojęs priešakin kovotojų prieš Anglijos valdžios ant kolonijų uždėtą takų sistemą. Savo prakalboje, kuri buvo nepaprastai ugninga, Henry griežtai ir atvirai pasmerkė Anglijos valdžią ir pareiškė, kad tik-tai Virginijos žmonių rinktas seimelis turi išimtiną teisę ir galią uždėti takus ant kolonijos žmonių. Šioje vietoje jis taip užsidedė neapykanta prieš Anglijos valdžią, kad sušuko: "Cezaris turėjo savo Brutų; Charles Pirmasis, savo Cromwell*"; ir Jurgis Trečiasis—"

Nebaigus jam sakinį, seimelio pirmininkas su-
* Brutus nužudė Cezarių, o Cromwell nukirto galvą Charles Pirmajam.

šuko: "Išdavystė!" Iš visų svetainės kampų pasipylė šauksmai: "Išdavystė!" "Išdavystė!" Patrick Henry nutilo, leido triukšmui nutilti ir pasakui visu rimbui metė kovos pirštinę: "Ir Jurgis Trečiasis tegul pasimokina iš jų likimo. Jei tai yra išdavystė, tai žinokitės!" Berods joks kitas kolonistas nebuvo iki šiol taip atvirai ir griežtai išėjęs prieš Angliją ir už teisę kolonijų žmonėms savistoviai gyventi ir valdytis.

Šia savo kalba jis gynė savo patiektą seimeliui rezoliuciją, pasmerkiančią Anglijos valdžios uždėtus taksus ir reikalaujančią jiems pasipriešinimo. Ši Henry prakalba ir Virginijos seime-

Angliją. Toje rezoliucijoje buvo prižadama visais būdais kovoti už žmonių civilės laisvės.

Kovo 23, 1775, jis ima balsą seimelyje ir gina tą savo pirmiau įneštą rezoliuciją. Tai buvo Patrick Henry prakalba, kuri sulošė istorinį vaidmenį kariniame kolonijų žmonių prisirengime prie revoliucijos.

"Nesiduokite būti išduotais bučkiu," sakė Henry, primindamas Anglijos karaliaus agento (Virginijos gubernatoriaus) pasitikimą kolonistų petijcijos su šypsą. "Pasiklauskite savęs, kaip jojo šis malonus priėmimas mūsų petijcijos gali būti

Virginijos kolonijos seimelyje Patrick Henry savo ugningoj prakalboj reikalauja ginkluotos kovos už laisvę.

lio žygis nuskambėjo plačiai po visas kolonijas. Tuojaus septynios kitos kolonijos priėmė panašias rezoliucijas. Tai buvo šūvis prieš Anglijos viešpatavimą Amerikos kolonijose. Tiesa, Anglijos valdžia taksų sistemą atšaukė, bet kolonijų žmonės jau buvo uždegti neapykanta ir troškimu visai atsikratyti svetimo jungo. Žingsnis po žingsnio eita prie atviro ginkluoto karo—prie revoliucijos. Tuose visuose žygiuose Henry maršavo pirmutinėse eilėse.

1774-1775 metų žiemą jis įnešė Virginijos seimelin rezoliuciją, kurioje buvo reikalaujama steigti ginkluotą Virginijos miliciją karui prieš

suderintas su tais kariniais prisirengimais, kurie turi apdengti mūsų vandenį ir aptemdę mūsų padanges... Argi laivynai ir armijos reikalinga meilės ir taikos darbai?..."

"Jeigu mes norime būti laisvi," šaukė Henry, "mes turime kovoti."

"Aš pakartoju, gerbiamieji, mes turime kovoti. Mums bepaliko kreiptis prie ginklų..."

"Jie sako mums, kad mes esame silpni, kad mes negalime atsilaikyti prieš tokį galingą priešą. Bet kada gi mes būsime stipresni? Ar tai bus kitą savaitę, ar kitą metų? Ar tai bus tada, kada mes būsime visai nuginkluoti ir kada Anglijos

sargai bus pastatyti prie kiekvienos mūsų stupos? Ar mes išgystume stiprybę neveiklumu ir svyravimu? ...

“Pasitraukimui vietos nebėliko, apart pasidavimo ir vergijos. Mums pančiai jau nukalti! Jų žvangėjimas galima girdėti net Bostono lygumose! Karas neišvengiamas—ir lai jis ateina! Aš pakartoju, lai jis ateina!”

“Tuščia, gerbiameji, padėti ploninti. Džen telmonai gali šaukti taikos, taikos—bet taikos nėra. Karas jau tikrenybėje prasidėjęs! Kita audra, kuri atsiaus iš šiaurės, atneš ginklų žvangėjimą į mūsų ausis! Mūsų bro liai jau karo fronte. Kodel mes čia nieko nedarome? Kogi šitie džentelmonai nori? Argi gyvybė taip brangi, arba taika taip saldi, kad ją reikėtų pirkti kaina pančių ir vergijos? Visagalis Dieve, apsaugok nuo to! Aš nežinau, kurį kelią kiti pasirinks; BET KAS LIEČIA MANE, DUOKITE MAN LAISVĘ, ARBA DUOKITE MAN MIRTĮ!”

Virginijos seimelis Henry’o rezoliuciją priėmė. Prasidėjo Virginijos ginkluotas ruošimasis karui. Henry atspėjo: nė mėnesių nepraslinkus įvyko ginkluotas susikirtimas tarpe kolonistų ir Anglijos valdžios armijos ties Lexingtonu. Už šešių savaičių pats Patrick Henry buvo uniformoje ir maršavo pirmutinėse ginkluotų kolonistų eilėse.

Patrick Henry vaidmenis nepasibaigė su prisirengimu prie revoliucijos. Jis buvo atstovas paprastųjų žmonių—darbo liaudies. Kuomet Anglija tapo supliekta, kuomet revoliucija laimėjo

ir Amerikos kolonijos virto Jungtinėmis Valstijomis, prasidėjo steigimas pastovios valstybės ir priėmimas konstitucijos. Henry pamatė, kad Amerikos buržuazija nori pasigriebti visus revoliucijos laimėjimus, o darbo žmonėms kala naujus retėžius. Jis pamatė, kad naujoji konstitucija gina reikalus tik savininkų, o nieko nežada tiems, kurie tikrai ir nešykščiai kraują liejo revoliucijos mūšiuose. Jis tai negalėjo pakęsti. Jis pradėjo kovą už “Teisių Bilių,” kaip priedą prie konstitucijos projekto, kurį pagamino ir siulė Amerikos žmonėms priimti slap-tai susirinkę buržuazijos atstovai. Tame “Teisių Biliuje,” kuris po sunkios ir ilgos kovos iš pusės Patrick Henry ir kitų laisvės mylėtojų, buvo priimtas ir tapo Jungtinių Valstijų konstitucijos dalimi, užtikrina žmonėms sąžinės, spaudos, žodžio, susirinkimų, tikėjimo laisvę.

Šis garsus kovotojas, kuriuomi šiandien Amerikos darbininkai drąsiai gali didžiūotis, buvo o mirtinas priešas visokio tautinio bei rasinio šovinizmo. Jis atmetė ir pasmerkė tų laikų ponų filozofiją, kad “geras indijonas yra tik miręs indijonas.” Virginijos seimelin jis įnešė ir pravarę įstatymą, kuris drąsino baltveidžius ženytis su indijonais ir taip sumaišyti rasinį kraują. Jis nurodė, kad reikia vienyti žmones, o ne dailinti juos, kad nėra nė vienos rasės bei tautos žmonių, geresnių už žmones kitos kurios rasės bei tautos.

Patrick Henry mirė birželio 6, 1799, palikdamas ateities gentkartėms skaisčią atmintį ir garbingą tikro kovotojo pavyzdį.

Amerikos Lietuvių Kongresas

NADIRAS

I.

KADANGI Amerikos lietuvių dieninė ir savaitinė spauda apie šį kongresą jau buvo daug rašyta, tad “Šviesoje” berods nei nevertėtų prisiminti. Deja, dalykas labai svarbus, turįs daug politinės reikšmės, delto tenka bent svarbesni jo bruožai čia atžymėti.

Amerikos Lietuvių Kongresas Demokratinėi Tvarkai Atsteigti įvyko birželio mėn. 20 ir 21 dd., 1936, Clevelande, Ohio. Viso delegatų buvo 382, atstovaujančių 345 or-

ganizacijas bei draugijas, kurios, savo ruožtu, apėmė 71,008 lietuvius.

Kongreso pirmininku buvo Dr. A. Vitkus, vice-pirmininku—E. N. Jeskevičiūtė; sekretore E. Mikužytė; išdininku Dr. J. Simans. Rezoliucijų Komisiją sudarė J. Baltrušaitis, V. Andrusis, Dr. M. D. Palėvičius, Dr. Montvidas ir St. Michelsonas.

Skaityta eilė referatų, po kurių sekė diskusijos ir priimtos atitinkamos rezoliucijos.

1. Lietuvos ūkininkų Neramumai ir Val-

džios Represijos. Referentai: St. Michelsonas ir L. Pruseika.

2. Demokratinės T v a r k o s Atsteigimo Lietuvoj Klausimas. Referentai: P. Grigaitis, A. Bimba ir Dr. A. Rutkauskas.

3. Lietuvos Politinių Kalinių Klausimas. Referentas R. Mizara.

Kongresas nutarė darbą tęsti tolyn. Išrinko Veikiantįjį Komitetą, kurin įeina: J. Mickevičius, R. Šniukas, Dr. A. Montvidas, E. Mikužutė, J. K. Šarkiuonas, F. Abeckas ir L. Jonikas. Komitetas įgaliotas darbuotis, t. y., burti aplink save visus laisvę mylinčius lietuvių darbo žmones dviem tikslais: (1) padėjimui Lietuvos liaudžiai pašalinti fašizmą ir atsteigti demokratinę santvarką Lietuvoj; (2) sudaryti bendrą veiklą kultūriniais klausimais Jungtinių Valstijų lietuvių masėse.

Pastarasis nutarimas itin svarbus, nes parodo, jog Kongresas nesitenkino tarimu žodžio tik dėl Lietuvos padėties, bet nutarė, kad ir vietiniais kultūriniais reikalais galima surasti bendri keliai ir jais drauge eiti visiems, sutinkantiems žengti pirmyn, progresan, nusistačiusiems prieš reakciją ir fašizmą.

II.

Kiekvieną kartą, kai tik Lietuvos plačiosios žmonių masės kreipdavosi į Amerikos lietuvių prašydamos pagalbos, pastarieji sušaukdavo savo suvažiavimus ir per juos organizuodavo pagalbą savo broliams ir seserims, likusiems gimtinių. Turėta visa eilė suvažiavimų.

Pirmas Amerikos lietuvių suvažiavimas įvyko 1906 metais, Philadelphijoje, organizavimui pagalbos Lietuvos revoliucionieriams kenčiantiems nuo caristinės reakcijos.

Antras—įvyko Brooklyne 1914 metais suorganizavimui pagalbos nuo karo nukentėjusiems Lietuvoj.

Trečias—įvyko 1927 m. Brooklyne. Tai buvo Anti-fašistinis Suvažiavimas organizavimui pagalbos nuo fašizmo kenčiantiems Lietuvos darbo žmonėms.

1935 metais Clevelande įvyko Visuotinis Amerikos Lietuvių Darbininkų Suvažiavimas, plačiai svarstęs ne tik Lietuvos žmo-

nių padėtį, bet ir amerikinius reikalus, surištus su sociale apdrauda ir kitais svarbiaisiais klausimais.

Amerikos Lietuvių Kongresas, tuo būdu, galėtų būti skaitomas penktu eiliniu Amerikos lietuvių suvažiavimu bei kongresu. Tačiau savo svarba jis bene sumuš visus kitus iki šiol laikytus suvažiavimus. Kodel? Visų pirmausiai jis įvyko tuo laiku, kai Lietuvoj virė dideli neramumai ir to krašto žmonės, kovoją prieš fašizmą, laukia moralės ir materialės iš amerikiečių paspirties. Antra, ir tai dar svarbiau, ALK įvyko susitarimo tarp socialistų ir komunistų pagrindu. Jeigu iki šiol buvo skeptikų, skelbusių, būk joks bendras darbas tarp socialistų ir komunistų negalimas, tai šis kongresas parodė, kad tie žmonės klysta; bendras darbas yra galimas ir jis turi būti dirbamas. Beveik po 19-kos metų aršios tarp-savinės kovos kongrese išstojo komunistai su socialistais ant tos pačios platformos ir reiškė tas pačias mintis, mintis atsuktas už bendrus darbo žmonių reikalus Lietuvoj, prieš juodąjį fašizmą.

Kongreso nutarimai buvo pasitikti Lietuvoj nepaprastu entuziazmu, nepaisant to, kad palyginti labai mažą skaičių žmonių jie ten tiesioginiai pasiekė. Kitose šalyse gyvenę lietuviai sekė USA lietuvių pėdomis. Įvyko bendro fronto susitarimai Urugvajaus lietuviuose; Kanados lietuvių sušaukė panašų kongresą Montrealyje.

Tūli socialistinio nusistatymo žmonės Lietuvoj mano, kad „žodis Clevelandas gali įgyti vienybės reikšmės sąvoką,” nes ten įvykęs kongresas gali pasilikti lietuvių tautos istorijoj visų darbo žmonių, visų laisvę mylinčių žmonių vienijimo pradėjėju. Homo Lituanienis, kuris, matyt, yra kauresnio socialistinio nusistatymo asmuo Lietuvoj, be kitko, rašė „Naujienose“ (liepos 29, 1936):

„Čia iš tolo, iš anapus vandenyno žiūrint į atsiektus darbus, į tą pasireikšusį patriotinį entuziazmą, į tą užsidedimą dirbti savo žmonių gerui, norisi sakyti ar tvirtinti, kad mūsų broliuose, gyvenančiuose kitose gyvenimo sąlygose, įvyko istorinės reikšmės visuomeninės minties persilaužimas, ir tas žutbūtinis pasirūžimas turi paveikti visą Lietuvos gyvenimą. Tegu tai įvyksta ne

staiga, tegu tai veikia Lietuvą pamažu, bet Clevelando kongresas negali dingti nepalikęs jokio lietuvių tautos gyvenime pėdsako! Norisi tvirtinti ir visa širdimi tikėti ir palinkėti, kad Clevelando kongreso data turės būti mūsų tautos istorijoje pažymėta, kaip pirmos eilės įvykis, kuris pasuks visos tautos gyvenimo raidą kita kryptimi, ta kryptimi, kuria visas mūsų gyvenimas, kad ir sunkiu keliu, bet plačiu turi eiti į laimingesnę ateitį. Tasai suvažiavimas vergte vergia protą, veikia širdį ir nejučiomis žodžiai veržiasi sakyti, kad šit kilnesni tautos sūnūs, jautrios sąžinės žmonės tarė savo vieningą nusistatymą, jog gana mūsų tautai vergauti, gana patamsiais klaidžioti, gana svetimomis iliuzijomis apgaudinėti,

būk jau nepriklausomu gyvenimu gyvename, gana svetimo jungo, imkim savo likimą į savo rankas ir spreskim taip, kad visiems būtų dora gyventi, kad žmogus žmogaus savo asmens tikslams nenaudotų, kad žmogus žmogumi taptų, kad jis jaustųsi visos žmonijos tarpe laisvu nariu, laisvu piliečiu, kad mūsų tautos rankomis kuriama valstybė žydėte žydėtų, kad joje žmonės tikrai laisvai gyventų! O šitai ne tik gali padaryti, bet privalo padaryti visi darbo žmonės. Taigi, norisi pamatyti, kad šitas kongresas įneš į visos tautos mūsų gyvenimą šviesius pragiedrulius."

Be abejo, šitokioj, o ne kitokioj, šviesoje ir mes patys turime žiūrėti į tą istorinį Clevelando Kongresą.

L. D. S.

LIETUVIŲ Darbininkų Susivienijimas jau atlaikė savo Trečiąjį Seimą. Seimas įvyko 17-20 dienomis rugpjūčio, Gedimino Draugijos svetainėj, Rochester, N. Y.

Šiais metais spalio 14 d. sueis lygiai šeši metai, kaip Lietuvių Darbininkų Susivienijimas tapo įkurtas—inkorporuotas New Yorko valstijoje.

Šeši metai, tai palyginamai visai trumpas laikas organizacijos augimui. Tačiau tuo trumpu laiku Lietuvių Darbininkų Susivienijimas padarė didelį progresą. Vargiai kuri kita fraternalė organizacija padarė tokį progresą taip trumpu laiku.

Apie LDS padarytą didelę pažangą rodo Trečiajam Seimui patiekti Centro Valdybos narių raportai. Iš to mes matome sekamą:

Su 1 d. liepos šių metų Lietuvių Darbininkų Susivienijimas jau turėjo viso geram stovyje 6,262 narius, iš jų 422 vaikų skyriuje. Jaunimo tarp 16 ir 25 metų amžiaus turi 1,074. Priskaitant prie jaunimo visus tuos narius, kurie yra iki 30 metų amžiaus ir kurių daugelis veikia jaunimo kuopose, tai jaunimo skaičius siekia iki 1,500. Tai nemažas skaičius jaunųjų žmonių. Tas ir sudaro Susivienijimo tvirtą finansinę vertybę pagrindą. LDS išdininkas Dr. J. J.

Kaškiaučius raportavo, jog dabartiniu laiku LDS finansinė vertybė (solvency) siekia net 145.40 nuoš., tai yra 45 nuošimčiais augščiau, negu reikalauja valstijų apdraudų departamentų patvarkymai fraternalėms organizacijoms.

LDS dabar turi gyvuojančių kuopų 174. Iš jų 34 yra jaunimo kuopos.

Nuo LDS įsisteigimo iki 1 d. liepos šių metų pomirtinėmis viso išmokėta \$50,166.80; pašalpomis viso išmokėta \$103,993.50. Viso išmokėta \$154,160.30. Tai milžiniška suma išmokėta savišalpos reikalams.

Su 1 d. liepos šių metų visas LDS turtas siekė \$135,391.60.

Bėgyje dviejų metų (nuo pereitojo Seimo) abelnai LDS turtas paauogo ant \$51,144.35, pažymėjo sekretorė E. N. Jeskevičiūtė savo seiminiam raporte.

Per du metus naujų narių į suaugusių skyrius įrašyta 1681; į vaikų skyrių—591. Viso 2,272. Išsibraukė 861. Išsibraukimas nemažo skaičiaus narių bene bus didžiausia LDS blogybė. Tas buvo smarkiai pabrėžta Antrajame Seime, Detroite, tas pats vėl pakartota Trečiajame Seime. Tiesa, kad kiekvienoj fraternalėj organizacijoj neišvengiamai išsibraukia gana didelis

skaičius narių. Bet Lietuvių Darbininkų Susivienijime, kur yra tiek daug gerų veikėjų ir kuopų vadovautojų ir prižiūrėtojų, neturėtų tiek daug narių išsibraukti. Už tai labiausia kaltos kuopos. Kuopų užduotis prižiūrėti savo narius taip, kad kuomažiau- sia jų išsibrauktų.

Seime buvo atžymėta, jog vajai gavimui naujų narių pavyko gana gerai. Ypač gerai pavyko paskutinis, prieš-seiminis va- jus, laike kurio įrašyta 875 nauji nariai, jų tarpe 365 jaunuoliai. Reiškia, mokame ne- mažai naujų narių įrašyti. Ko reikia, tai išgyvendinti viena blogybė: taip narius pri- žiūrėti, kad kuomažiausias skaičius išsi- brauktų. Seimo dalyviai tatau emė domėn, ir nėra abejonės, kad laikui bėgant ta blo- gybė bus išgyvendinta.

Per du metus laiko iš Bedarbių Fondo suteikta 191 paskola sumoje \$1,451.45 tiems LDS nariams, kurie del bedarbės negalėjo užsimokėti duokles. Tai puiki parama be- darbiams nariams. Jeigu ne ta pagelba, kad ir paskolos formoje, tai šimtai narių būtų buvę priversti pasitraukti iš organizacijos. Lietuvių Darbininkų Susivienijimas kiek galint rūpinasi, kad nei vienas narys neiš- sibrauktų. Ir kuomet šimtams narių bedar- bių buvo suteikta parama, tai tuo būdu jiems buvo užtikrinta pašalpa ir apdrauda.

Toliaus Lietuvių Darbininkų Susivieniji- mas užsiima ir abelnais darbo žmonių rei- kalais, apart savišalpos reikalų. Jo organe “Tiesoje” nemažai vietos suteikiama raš- tams įvairiais darbininkų judėjimo reika- lais. LDS apskrčiai, kuopos ir pats Cen- tras ima dalyvumą darbo žmonių kovose: kovose prieš karą ir fašizmą, kovose už be- darbių reikalus, už įvedimą šioje šalyje so- cialės ir nedarbo apdraudos turčių lėšomis.

Ir Trečiasis Seimas nepamiršo politinių kalinių, Tom Mooney, W. Billings ir kitų, kurie uždaryti kalėjimuose už darbo žmo- nių reikalus. Priėmė atatinamas rezoliu- cijas jų paliuosavimo reikalu; pasiuntė jiems pasveikinimus.

Lietuvos politiniams priešfašistiniams kaliniams Seimas paaukojo \$45.00. Ispani- jos kovojantiems žmonėms prieš fašizmą paaukojo \$50 ir pasiuntė jiems pasveikini- mo kablegramą per jų prezidentą Azaną.

Vienbalsiai Seimas pasisakė už teikimą pagelbos Lietuvos darbo žmonėms jų kovo- je prieš fašizmą ir už įsteigimą demokrati- nės tvarkos Lietuvoje.

Delei to Lietuvių Darbininkų Susivieniji- mas ir yra darbininkiška savišalpos organi- zacija tikroji to žodžio prasmė.

Veikimas darbininkiškam judėjime ir priduoja daug gyvumo mūsų Susivieniji- mui. Mes puikiai suprantame, jog tas daug mums gelbsti gavime naujų narių.

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas taip- gi plečia savo veikimą ir į kitas sritis. Du metai atgal, Antrajam Seime, nutarė pa- imti jaunimo vadovybę į savo rankas. Ir reikia pasakyti, jog dabartiniu laiku di- džiausias Amerikos lietuvių jaunimo judė- jimas ir yra tik po LDS vadovybe.

Ryšų su Trečiuoju Seimu buvo suruošta LDS Jaunimo Sporto Olimpiada. Apie 50 jaunuolių, vaikinių ir merginų, emė dalyvu- mą. Tai buvo istorinis įvykis. Jokia kita organizacija nepajėgė to padaryti.

Jokia kita lietuvių fraternalė organiza- cija neturi tokią tvirtą ir skaitlingą veikė- jų armiją, kaip kad turi Lietuvių Darbi- ninkų Susivienijimas.

Gal būt del to spontaniškai Trečiajame Seime iškilo obalsis: **LDS turi pasiekti 10- 000 narių iki sekančio seimo!**

Taip. Man atrodo, kad pasieksime.

Dabar einame prie vienybės su Aukščiaua- sia Prieglauda Lietuvių Amerikoje. Įvyki- nus tą vienybę, LDS eilėse bus dar didesnis skaičius gerų veikėjų-organizatorių. Bu- s galima dar geriau darbuotis naujų narių gavime. Juk dirva plati. Juk randasi desėt- kai tūkstančių lietuvių jaunimo Amerikoje, nekalbant jau apie suaugusius, pusamžius žmones. Trečiasis Seimas nutarė priimti į LDS asmenis iki 55 metų amžiaus. Tas dar labiau praplečia dirvą LDS augimui.

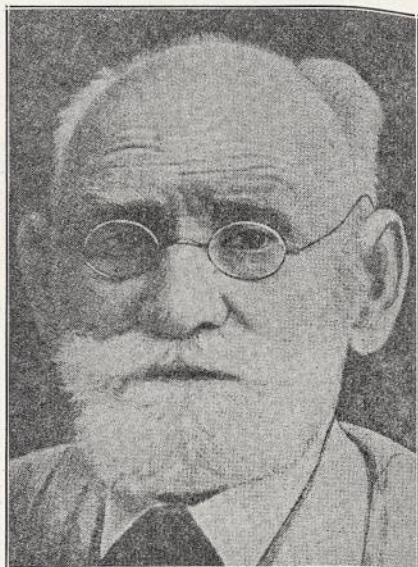
Finansiniu žvilgsniu LDS dabar stovi tvirčiau, negu bile kokia kita savišalpos or- ganizacija.

Tokiu būdu LDS puikiai gali žengti pir- myn.

Praeis metai kiti, ir mes matysime Lie- tuvių Darbininkų Susivienijimą pasiekusį 10,000 narių.

J. Siurba.

Pavlovas ir Karpinskis

JONAS (PETROVICH) PAVLOV
(1849—1936)

Visas mokslo pasaulis nukentėjo del mirties J. P. Pavlovo, didžio Sovietų mokslininko-fiziologo. Jo nuopelnai mokslo srity yra žinomi ne vien tik Sovietuose, bet ir visam pasauly. Iš viso savo gyvenimo jis pašventė 58 metus mokslinei darbuotei. Seniau, prie caro valdžios, Pavlovui buvo sunku dirbti eksperimentų srity, bet įsikūrus Sovietų valdžiai, jis gavo atsikvėpti, nes valdžia jo moksliniams darbams davė tiek paramos, kiek tik jam reikėjo. Netoli Leningrado tapo įsteigta jam didelė laboratorija su dideliu štabu pagelbininkų, kur nabašnikas Pavlovas vedė savo mokslinius tyrinėjimus beveik iki pat savo mirties dienai.

Pavlovas mažai kišosi į politiką. Įsikūrus Sovietams, jis skeptiškai žiūrėjo į pro-

letarinę valstybę, bet laikui bėgant persitikirino, jog Sovietų valdžia yra nuoširdus mokslininkų draugas. Prieš pat savo mirtį Pavlovas išsireiškė: „Aš mirštu ramiai, nes žinau, jog mano tėvynė randasi tinkamoje rankose.“

Pavlovas, būdamas gydytoju, neužsiėmė private ligonių gydymo praktika, taip lygiai kaip Leninas, būdamas advokatu, neužsiėmė advokatura. Pavlovas visą savo amžių pašventė tam, kad prašalint žmonių fizinius kentėjimus, kad prailgint žmonių amžių. Leninas gi visą savo amžių pašventė tam, kad pastatyt žmoniją ant kelio, kuriuo einant ji atras sau ekonominį užtikrinimą ir smagų, perteklingą gyvenimą.

Svarbiausias Pavlovo nuopelnas yra išaiškinimas augščiausios nervų sistemos (smegenų) veikimo. Jo metodos gydymui proto ligų yra vartojamos visam pasauliui. Apart to, Pavlovas daug naujo pridėjo išaiškinimui žmogaus virškinimo sistemos veikimo. Žmogaus kūnas yra labai komplikuota „mašinerija.“ Centras žmogaus mašinerijos randasi galvos smegenyse. Žmogaus smegenų veikimo studijavimui Pavlovas pašventė 32 metus. Vien tik iš to galima suprast, kaip kantriai ir su koku dideliu pasišventimu Pavlovas vedė savo mokslinius tyrinėjimus.

Su Pavlovo mirtim pasaulis neteko nuosirdaus, pasišventusio ir ištvermingo mokslininko.

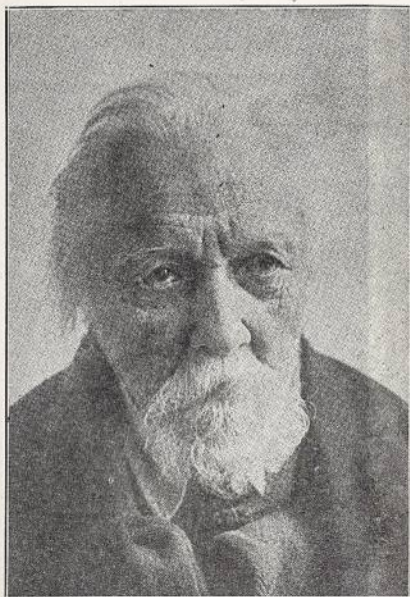
Trumpa Pavlovo Biografija.

Jonas (Petrovich) Pavlovas gimė Riazanio mieste, 27 d. rugsėjo, 1849 m. Mirė 28 d. vasario, 1936 m. Pradinį savo mokslą gavo Riazanio dvasinėj mokykloj, o vėliau dvasinėj seminarijoj. Vėliau jis įstojo į Peterburgo universitetą ir baigė gamtos mokslų skyrių su auksiniu medaliu.

Baigęs universitetą, 1875 m. Pavlovas pastoja į Karo medicinos akademiją. 1883 m. Pavlovas gavo medicinos daktaro laipsnį už mokslinį kūrinį apie širdies veikimą. Tuojaus po to Pavlovas buvo paskirtas profesorium (ekstra) Karo-medi-

cinios akademijoj, o vėliau išvažiavo Vokietijon ir ten tęsė mokslinį darbą po priežiūra žinomo fiziologo Ludvigo ir Gaidenheino. 1890 m. Pavlovas tampa išrinktas profesorium Tomsko universiteto, bet tuolaikinis apšvietos ministeris Delianov pasipriešino tam. Vėliau Pavlovas buvo išrinktas profesorium Varšavos universiteto.

1904 m. Pavlovas gauna Nobelio dovaną už nuopelnus virškinimo fiziologijos srity. Nuo 1907 metų Pavlovas tampa pilnas Mokslų Akademijos narys ir išbūna juomi iki pat mirties.

AL. (PETROVICH) KARPINSKI
(1947—1936)

Didis mokslininkas, Mokslų Akademijos narys per 50 metų, o jos pirmininkas per 20 metų, Aleksandras Karpinskis mirė liepos 15 d., 1936 m., Maskvoj.

Karpinskis buvo kalnų inžinierius. Geologijos srity jis ir vedė savo mokslinę darbuotę.

Geologijos mokslas mokina apie žemės sudėtį, jos formas ir apie viską, kas žemėje randasi. Kur randasi auksas, kur galima tikėtis aliejaus versmių, kur giliai žemėje

guli anglies sluogsniai—viskas tas sužinoti yra geologų dalykas.

Senoj Rusijoje, kurioj tituluota klasė žiūrėjo, kad tik jai būtų gerai gyvent, mokslas buvo paneigtas—kaip ir visose buržuazinėse valstybėse mokslas buvo mieruojamas pinigais. Ypač apie geologijos mokslą slankiojo visoki plėšikai-kapitalistai ir kyšininkai valdininkai. Tikrieji mokslininkai tyrinėjo žemės turtus, bet jų šalis nežinojo.

Karpinskis ne vien tik buvo kalnų inžinierius ir geologas pilnoje to žodžio prasmėje, bet jis kartu buvo ir visuomenės veikėjas. Žinodamas labai gerai apie žemės perversmus senose gadyne, Karpinskis be didelio nuostabumo prisitaikė prie revoliucijos ir priėmė naują politinę valstybės formą—Sovietų valdžią. Nuo pat Sovietų įsisteigimo mokslo klausimais Leninas ir Stalinas visuomet galėdavo susikalbėti su Karpinskiu.

Karpinskis tankiai net didžiudavosi, jog turėjo progos savo akim matyti didį visuomenės perversmą—proletarinę revoliuciją. Revoliucija jį patiko esant virš 70 metų amžiaus senumo. Būdamas tvirto fizinio sudėjimo, jis dirbo naujos visuomenės tvarkos naudai dar per 18 metų.

Karpinskis, kaip ir Pavlovas savo proto gabumų nenustojo iki pat gilių senatvės. Smegenų aparatas, minties blaivumas ir aiškumas jiems tarnavo iki pat mirties.

Trumpa Karpinskio Biografija

Aleksandras (Petrovich) Karpinskis gimė 7 d. sausio, 1847 m. Uralo kalnų srity, šeimynoje kalnų inžinieriaus.

Būdamas 20 metų jaunuolis Karpinskis baigė Peterburgo kalnų institutą, o praslinkus dviem metams (1868) tasai pats institutas jauną mokslininką pakvietė užimti vietą adjunkto (profesoriaus pagalbininko) geologijos skyriuje. Neužilgo po to jis tapo išrinktas profesorium.

Pavasary, 1886 m., Karpinskis tapo išrinktas Mokslų Akademijos nariu, o 1916 m.—akademijos prezidentu. Tokiu būdu pradžioje sekančių metų (1937 m.) Karpinskiui būtų sukakę 90 metų amžiaus, 70 metų jo mokslinei darbuotei, 50 metų nuo išrinkimo jo į Mokslų Akademijos narius ir 20 metų nuo išrinkimo jo Mokslų Akademijos prezidento vieton. Karpinskio plunksnai priklauso apie 300 įvairių mokslo kūrinių iš geologijos srities.

V. R.

POEZIJA

Liaudis Tvērēja

(Pagal I. Jerošinu.)

Kur tik nepaziūrēk—namai, sodybos, mūrai,
Dirbtuvēs, garvežiai, mašinos, bīdēsīs!...
Kas vis tai surengē, sukūrē mūs' kultūrai,
Ar gi ne milžinas aš—triūsianti liaudis?!
Ar gi ne aš tamsoj kasu po zemēm' rūdā,
Kalnams krūtīs draskau plieniniais kastuvais?
Kieno laivai jūrų erdvēse laksto, juda?—
Rengiu aš laimē sau, žengiu keliais laisvais!
Kuriu aš visa sau: teatrą ir žinyną,
Dailės rūmus šaunius—idejų prakilnių,
Petis petin sukils didinga mūs' šeimyna, —
Sutiksim palaimą skaidrių naujų dienų!
Galinga man ranka, klusni ji protui tarnė,—
Nebēr slopių minčių. Ariu, kurtu, malū!
Žiūrėkit jūs, priešai: galinga, lengvasparnė—
Gadynių kalvėje gyvenimą kalu!...

Jonas Kaškaitis.

Žvaigždė Užgeso

(Maksimui Gorkiui mirus).

Žvaigždė užgeso mūs padangėj,
Žvaigždė, ką buvo taip skaidri.
Užgeso... Ak!—jų daug užgesa...
Bet žvilgsnį mūs, padangėn mestą,
Ne taip įjaudina, kaip ši!...

Tuoį tarė: verk gailiai, širdie!—
žvilgsnys sugrįžęs iš padangės,
ši ne asmens, ir ne grupelės,
Kaip žiba kitos ten žvaigždėlės,—
ši—darbo klasės! Bet—sudie...

Platusis klasės horizontas
Apniūko gėdulos skraiste...
Gi dulkės mūs žvaigždės mylėtos,
Į Kremliaus sieną jau įdėtos,—
Bus amžiams proto pašvaite!

Birželis, 1936.

St. Jasilionis.

Ant Nemuno ir Volgos Kranto

Ant Nemuno kranto darbi-
ninkai
po našta kapitalo.
O sunku alkaniems,
sunku be galo.
Ant Volgos kranto
naujas gyvenimas žydi.
Socializmas darbininkus
į laimę lydi.
Ant Nemuno kranto
kaimai nuskūrę
ir tūkstančiai varguolių
tik tai pančius turi.
Ant Volgos kranto kolchozai
skęsta žieduos.
O Nemuno krantas
paplūdes kraujuos.
Socializmo meilė
prie darbo traukia.
O ant Nemuno kranto be-
darbių eilė
gatvėn plaukia.
Ant Volgos kranto komjau-

nuoliai
dainuodami naują gyvenimą
stato.
Jie komunoje
laimės saulę mato.
O ant Nemuno kranto
mergos ir bernai
neturi gyvenimo,
neturi jo senai!
Socializmas moterims
davė plieno sparnus
ir jos skraido ties saule,
kur tik mėlynas dangus.
O ant Nemuno kranto mo-
teris
dieną ir naktį
neša naštas tris
ir jos pasaulis—tamsus rū-
sis.
Ant Volgos kranto
naujo pasaulio rūmai.
O ant Nemuno kranto
varguolių akis graužia dūmai.

Taip lengva širdžiai
socialistinėj padangėj.
Tik gyvent, tik gyvent
komunoje brangioj.
Ant Nemuno kranto
auksu žiba bažnyčios.
O tūkstančiai varguolių
neturi grįčios.
Ant Volgos kranto Stalinas
su milijonine minia
laimėjimo žiedais puošia
proletarų tėvynę.
O ant Nemuno kranto
už raudoną skarą
bernis ir mergas
po beržų karia.
Ant Volgos kranto dega
socializmo švyturys.
O ką Spalis uždegė,
ir okeanai neužgesys!
Ant Nemuno kranto lūžta
lūšnos po ramstīm
ir broliai varguoliai žūsta

po kartuvių svirtim.

Revoliucijos ugnij
senas pasaulis subyrėjo.

Ties Volga padangėj
penkiakampė žvaigždė už-
tekėjo.

Ir ant Nemuno kranto
renkas sukilėlių būriai
ir rytoj gatvėse degs
kulkosvaidžių žiburiai.

Ant Volgos kranto dega
socializmo švyturys.

Tegu skleidžias po pasaulį
naujas žiburys!

Ant Nemuno kranto
į gatves

Kompartija sukilman
mases ves.

Lenino vėliava—
proletarų saulė.
Senas pasaulis—
kruvina apgaulė!

Ant Nemuno kranto
eis sukilėlių minia
laimėt rytoj
po Lenino vėliava.

Prie kulkosvaidžių sukilė-
liai.

uždainuos Internacionalą.
Tegu dainos ir kulkos
griauna kapitalą!

A. Liunietis.

1936—I—17-18 ir 21 dien.,

Fašistų kalėjime.

Keturi Komunarai

—1—

Keturi komunarai
šaukė suglausti eiles.
Nes tik ugningoji kova
iš skurdo išves.

Šaukė paimt
pjautuvus ir kūjus
ir išmesti iš rūmų
storus buržujus.

Su plačia mase
komunarai žygiavo
ir taip didvyriškai
už naują pasaulį kariavo.

Bet iš tos kolonos
Keturis išrovė.

Ir paguldė jie galvas
už masių gerovę.

—2—

Gruodžio 27-tą naktį

pūga kaip pasiutus gaudė.
Tai tokioj tamsioj naktij
komunarus šaudė.

Gruodžio 27-tą iš ryto—
žiūrėjo mėnulis į sniegą
krauju nudažytą.

Tai tą naktį po pilka žeme
paslėpė keturis draugus.
Ir iš kraujo gims
gyvenimas gražus.

Gruodžio 27-ta diena—
naujas istorijos lapas.

Reik būt plienu—
sako toji diena.

—3—

26-tais metais žiemą
viesulai staugė.

Ten slėny vogčia
komunarus smaugė.

Ir visa šalis atmena,
kaip šiandieną,
kad gruodžio 27-toji
kruvina diena!

Keturių komunarų mirtis
uždegė klasę,
ir vėliavas, kurias jie nešė,
plačioji masė
pirmyn neša.

—4—

Darbininkai fabrike
laukia Karolį Poželą.

Bet jis neateina,
ir juos spaudžia gėla.

Nėra fabrike
draugo brangaus.
Tartum būtų išplėšta
saulė iš dangaus.

Draugas Karolis
kovot mokino.
Ir dar šiandien varguolis
jo didį žodį gerai žino.

Gruodžio 27-tą naktį
pūga kaip pasiutus gaudė.
Tai tokioj tamsioj naktij
Poželą sušaudė.

Greifenbergerį užlipsiant
į tribuną
ir pribalsiant
apie didžią Komuną
Darbininkai laukia.

Jis kiekvieną žodį
į širdį dėjo.

Didis komunarus
plačias minias žavėjo.
Vedė minią į mūšius

Greifenbergis brangus
ir buvo kovoj tikras
Lenino sūnus.

Gruodžio 27-tą naktį
pūga kaip pasiutus gaudė.
Tai tokioj tamsioj naktij
Greifenbergerį sušaudė.

Darbininkai laukia
Kazį Giedrį.

Devyni metai jau nuplaukė,
o draugo vis nesulaukia.

Jis kovos ugnyje
pirmasėjo.

Mieste ir kaime
revoliuciją sėjo.

Kelė vėliavą į aukštybes
didis komunaras,
Kad vėliava ir padangėj
plevėsuotų kaip aras.

Gruodžio 27-tą naktį
pūga pasiutus gaudė.
Tai tokioj tamsioj naktij
Giedrį sušaudė.

Rafailą Čornį
pasiilgo darbininkai.
Neša jam ant kapo
raudoną vainiką.

Rafailas Čorni vargo
su proletarais dirbtuvėj,—
šaukė laimėt kovą,
nors tektų mirt po kartuvėm!

Jauną Rafailą
atmena varguoliai.
O gaila, gaila
25-tų metų komjaunuolio!

Gruodžio 27-tą naktį
pūga kaip pasiutus gaudė.
Tai tokioj tamsioj naktij
Čornį sušaudė.

—5—

Sušaudė keturis komunarus
ir liko mum naktis.
Nėra saulės ant dangaus,—
bet švinta ateitis!

Gruodžio 27-tą diena
keršto gaisrą užkūrė.
Ji, kaip sirėna,
šaukia mus į būrį.

Brangūs komunarai
gvi mūsų akyse.

O dar liepsnos, liepsnos
revoliucija mummyse!

A. Liunietis.

1936—I—7-8,

Fašistų kalėjime.

Grand Canyon—Geologų Rojus

S. V.

Jo Atradimas.

Amerikos atradimo laikais Ispanijos valdantieji klasė ypatingai sirgo aukso liga. Ten buvo įsigyvenus net legenda, būk tą šalį užplūdus mohamedams tulas Lisbono vyskūpas su būriu savo sekėjų pabėgęs ir kur tai toli vakaruose, už „beribių“ jūrų, įsteigęs „septynis aukso miestus.“ Sakoma, kad šios legendos vedinos ispanų ekspedicijos abiejuose Amerikos kontinentuose taip godžiai puolėsi į kalnynus įieškant aukso ir tų „septynių aukso miestų.“ Meksikos indionų pasakojimai apie turtingus miestus į šiaurę godišius ispanus labai viliojo šiaurėn, nes tie pasakojimai jiems atrodė esant kaip tik apie tuos legendinius „septynis aukso miestus.“ Siūsta iš Meksikos net keturios ekspedicijos į dabar žinomą Rocky Mountains sritį. Trys jų buvo indionų išvytos bei dalinai sunaikintos. Ketvirtoji ekspedicija buvo sudaryta iš 300 ispaniškų kareivių ir 800 meksikoniškų indionų. Jai vadovavo karininkas Francisco de Coronado. Ekspedicijai dasikasus iki dabartinės Arizona valstijos, Hopi gentės indionai papasakojo jai apie „didžiąją upę“ į vakarus. Coronado pasiuntė Don Lopez de Cardenas su 12 žmonių patirtį pasakojimo teisingumą. Ir šis būris ispanų buvo pirmieji baltveidžiai, kurie atsistojo ant Colorados upės kranto ir žado netekę žiūrėjo į jos lovio gelmę toj vietoj, kuri dabar žinoma kaip Grand Canyon. Tai buvo 1540 metais, arba 48 metai po atradimo Amerikos. Apart šio gamtvaizdžio, ispanai čia rado biednus Hopi indionų mūrinius kaimus (pueblus), bet nerado aukso, nerado tų „septynių aukso miestų.“ Nepaisant šios vietos gamtinių įdomybių, ispanai tuo laiku čia neprigijo. Tik aukso, aukso jiems tereikėjo! Ir po to Amerikos istorijoje nerandama jokio rekordo apie kitą baltveidžių čion atsiklankymą net per 236 metus (1540—1776).

Įdomiausias Gamtvaizdis Pasaulyje

Colorado upė prasideda nuo Wyoming valstijos ir vingiuoja per 1,600 mailių iki Kalifornijos įlankos (Gulf of California). Kaikur ji perkersta Rocky Mountains kalną. Arizonoj josios lovyt turi gilumą 6,000 pėdų! (Bet šiaurinis krantas yra apie 1,200 pėdų augštesnis, kadangi kalnynas į šiaurę eina aukštyn.) Plotis, abelnai, yra

13 mailių; siauriausia vieta 4 mailės, o plačiausia 18 mailių. Pati upė, žiūrint nuo viršaus mailės aukštumo kranto, matosi tik kaip siaurutis išsivėgavęs kaspinas; tačiau, nusileidus žemyn prie pat vandens, ji pasirodo esant sriaunia vandens sriove nuo 300 iki 400 pėdų pločio. Pati gilioji lovio dalis—Grand Canyon—vingiuoja per 217 mailių. Upė yra nuo 2,000 iki 9,000 pėdų aukščiau jūrų paviršiaus.

Išvaizduok, drauge skaitytojai, kad stovi ant upės kranto, kuris turi ištisą mailę aukščio! Žmogaus balsas ir bile garsas čia, rodos, tampa prarytas tos gelmės. Siurpulinga tyla... Daleiskim, jūs nusileidžiat iki pat lovio dugno, iki upės—ir dienos laiku jūs matot žvaigždes... Ir tai ne fantazija, bet tikrovė. Arba vėl, jūs stovite ant kranto žiemos laiku, kuomet šiurkštūs vėjai švilpia, sniegu stulpus sukindami. Jūs leidžiatės į pakrantę. Salties darosi minkštesniu ir minkštesniu iki visai jo neįėjat. Dar giliau—ir štai jūs mindžiojat įvairius žalius augalėlius ir kaikur matote besišildančius prieš saulę kaikuriuos gyvūnėlius. O ant pat dugno, prie upės, jūs prakaituojat nuo šilumos—esate pusiau tropiškąj temperatūrą... Ir visa tai trumpučių laiku, trumpučių kelionė... Šioj trumpoj (tiesa, kebluoj kelionėj jūs randate gamtinio skirtumo tiek, kiek jo rastumėt keliaujant nuo centralinės Meksikos iki centralinės Kanados. (Apskaitoma, kad temperatūra mailės aukštumoj—altitude—prilygsta temperatūrai 800 mailių geografinėj platumoj—latitude.) Tokį skirtumą šiam griovij randate ne vien temperatūroj, bet beveik lygiai augmenijoj ir gyvūnijoj. O kokio žavingo išpūdžio jūs gaunate iš uolinių spalvų, kurios keičiasi su saulės kilimu ir leidimusi dieną, o mėnulio—naktį... Žmogaus vaidentuvė net nepajėgia visas čionaitines įdomybes suimt.

Pačios Gamtos Atskleistoji Žemės Istorijos Knyga

Dar daugiau įdomybių čia randa mokslininkai, žemės sluoksnių tyrinėtojai—geologai. Ne veltui tankiai yra sakoma, kad Grand Canyon—tai geologų rojus. Nes niekur kitur pasaulyje gamta nėra taip aiški, taip plačiai atvėrus savo amžinai veikiančios laboratorijos

istorijos knyga, kaip čia. Čia prieš geologų akis sykiu atsiskleidžia (žemės sluoksniais) bendra scena veik visų žemės paviršiaus gdynių. Čia jie mato seniausį žemės sluogsnį, kuris buvo suformuotas dar tada, kai nei ant sausžemio nei jūrose nebuvo nei gyvūnijos nei augmenijos pradų; čia jie mato vėlesnes (aukštesnes) uolas, kur jau randama vandeninės gyvūnijos formų—mažyčių kevalinių gyvūnėlių; dar augščiau—reptilijų (šliužų) gadygnės sluoksnis; pagaliau—sluoksnis dar vėlesnių laikų, kai atsirado ir vystėsi mamalija (žinduoliai).

Kaip Šis Griovis Pasidarė

Visos šios uolos yra nuosėdinės, sueilotos jūrų dugne, iš vandenimis ir kitomis gamtos jėgomis naikintų sausžemių medžiagų, sutrupintų į dulkes ir sunęštų į jūrų gilumas ir nusėdusių dugne. Taip vyksta ir dabar. Vandenių dugne susidaręs dumblynas yra ne kas kita, kaip tik nuo sausžemių vilnių, upių ir vėjų sunęstos medžiagos. Tai galite įsivaizduot, kaip daug laiko ima sueiliuot sluoksnis keleto šimtų ar tūkstančių pėdų storio. Kuomet tokis sluoksnis tampa palaidotas po kitais sluoksniais, tai nuo spaudimo ir cheminės veikmės jis per ilgą laiką virsta uola, suaukumėnėja.

Geologų tyrinėjimai parodo, kad Grand Canyon sritis buvo jūrų dugnu net keturis sykius. Žemės paviršius, it jūrų bangos, vienur kilo, kitur slūgo. Tai buvo josios lukšto raukšlėjimasis. Galima daleist, kad kuomet žemės lukštas buvo plonesnis, tai ir jo raukšlėjimasis buvo spartesnis.

Colorado upė sau lovį išsidrožė pati. Sriaunus vanduo per daugelį amžių sunaikina kad ir kiečiausią uolą. Bet kaip ši upė perkirto kalną?—gal kas paklaus. Juk visi žino tą fizikinę tiesą, kad vanduo į kalną nelipa. Tai kaip gi jis galėjo išdrožt sau lovį per kalną?

Į šį klausimą geologai atsako štai kaip. Colorado upė yra senesnė už Rocky Mountains kalną. Ta sritis dar buvo vidurinės žemės jėgos neiškelta, o upė ta vaga jau tekėjo. Veikiausia, toj vietoj, kur upė prasideda, ledinėj gadygnėj, buvo ledų tirpimo

Paveikslėlis parodo vieną vietą Grand Canyon'o kranto. Upės čia nesimato; ji randasi daug žemiau. Tėmykit, kaip aiškus yra uolų sueilavimas—it žmogaus rankomis išmūryta. Tas aiškiausias įrodas, kad toki žemės sluoksniai tapo sueilotos jūrų dugne. Tūluose ty sluoksnių dargi randama daugybė suakmenėjusių kevalinių jūrų gyvūnėlių.

linija ir todel vandens nešė labai daug, tai ir lovio gilinimas ėjo daug sparčiau. Gi tą sritį žemės vidurinės jėgos kėlė taip pamaži, kad upė spėjo sau lovį gilinti taip, jog žemės kilimas nespėjo jį iškelti, kad upės tekėjimą pasukus į pietryčius—į Rio Grande.

Įrodoma, kad vakarinė Amerikos kontinento dalis ir dabar kyla, ką liūdija ir tankesnė žemės drebėjimai, o Atlantiko krantai skęsta. Bet tai dar nereiškia, kad bostoniečiai ir newyorkiečiai jau turi krautis valizas ir drožt į vakarus. Milionas metų žemės istorijoj—tai valanda. O Atlantiko krantų slūgimui gal reikalinga ne vienos tokios „valandos.“ Tas procesas eina neapsakomai pamaži.

Parkas, Tvenkins, Tiltas Klausimas

Jungtinių Valstijų kongreso nutarimu, Grand Canyon'o aukštesnėj dalyj 1919 metais įsteigta nacionalis parkas, užimantis 1,009 ketvirtainių mailių sritį. Parko ilgis oru nuo rytų į vakarus—56 mailės, o upės vingiais—105 mailės. Parke įsteigta muzėjus Grand Canyon'o rinkinių ir stotys mokslinių aiškinimų turistams apie formacijas vietinių uolų, apie Grand Canyon'o išdrožimą ir apie daugelį kitų dalykų. Vakarinėj Grand Canyon'o dalyj, toli nuo parko, išbuda-vota tvenkins — Boulder Dam — ir pastatyta didžiau-

sia pasaulyj vandens jėgos elektros stotis. Dabar eina ginčai del tiesimo tilto Grand Canyon National Parke. Jam priešinasi gamtos mylėtojai, nes tiltas sumažintų, nugalėtų Grand Canyon'o majestotiškumą; jie reikalauja palaikyt parką natūraliam stovį.

Kontradikcija Šventraščiai

Kaip sen i yra Grand Canyonu sluoksniai ir kiek laiko ėm ė jų susiformavimui, to niekas tikrai pasakyt negali. Geologai spĖja, kad tik Coloradoje apti savo lovĖ išdroťt iki dabartinio gilumo galĖjo imt nuo septynių iki devynių milijonų metų. O žemės paviršiaus pasinėrimui po vandenynų, ten naujo storo sluoksnio susiformavimui, paskui jo iškilimui virš vandenyno—reikĖjo daug daugiau milijonų metų. Gi tos srities nuslūgimui ir iškilimui randa ma net keletas.

Sakoma, už tokĖ aiškinimą, kaika da religiniai turistai skundžia Grand Canyon National Park'o superintendentui to parko mokslinis "rėndžerius:" tai esąs burnojimas prieš ŠventraštĖ (Bibliją). Bet tie "rėndžeriai" kitokio pasirinkimo neturi, kaip tik vaduotis nesumušamais geologijos daviniais.

Sulyg Senojo Testamento pasaulis yra nepilnai šešių tūkstančių (5696) metų senumo ir jis tapęs sutvertu per šešias dienas.

Bet bėgiu to šešeto tūkstančių metų žemės paviršiaus fizikinė išvaizda veiks nepasikeitė: nei vienas kontinentas nenuslūgo povandenin, nei vienas naujas neiškilo. O kaip kitaip, jei ne tokiu žemės paviršiaus raukšlėjimusi, Šventraščio šalininkai gali išaiškinti net kalnynų sluoksniuose

randamas vandenines gyvūnijos formas? Kaip kitaip jie gali išaiškinti anglies sluoksnius, kurių randa ma net po keletą toj pačioj vietoj? O juk anglis yra formacija organinės (augmeninės) medžiagos. (Kam teks būt New York, tai tyčia užei kit ė Gamtos Istorijos Muzėjaus geologijos skyrių, ant ketvirtu aukšto, o ten rasit iš Pennsylvanijos angliakasyklų atvežtą apie masto diametre, su šakni storgaliais, medžio kelmą, pavirtusį ė anglį.) Pagalios, kaip Šventraščio šalininkai gali išaiškinti žemėj randamus skeletus išnykusių senovės gyvūnų, kurių Šventraštis nežino?

Jie sako, kad biblines šešias pasaulio tvėrimo dienas reikia suprast figuratyve prasme: ne dienomis, o gadynėmis. Bet tą biblinės kalbos figuratyvumą jie pradĖjo aiškinti tik tada, kai negalĖjo užginĖyt geologinių įrodymų. Ar gi galima daleist, kad Šventraščio autoriai, stengdamiesi "išaiškinti" dievo esybę, jo galybę ir tvarinius, kalbĖtų figuratyve kalba tokiam laipsnių, kad žmonės tos kalbos nesuprastų?

Didieji gamtos laboratorijos darbai nėra atlikti nei kelių dienų nei kelių tūkstančių metų procesu. Tam reikĖjo daugybės milijonų metų. Ir jei kalbĖt apie visagalingumą, tai visagiliu yra laikas, ir jo ribų—pradžios bei pabaigos—žmogaus protas nežino.

Bažnyčios Kova su Komunizmu

Masinis darbo žmonių kryptimas prie komunizmo nebe duoda užmigti katalikų bažnyčios galvoms. Kaip sulaukyti tuos žmones nuo komunizmo ir kaip pastoti kelią komunizmui—štai vyriausias katalikybės šulys, pradedant popiežium ir baigiant lietuviškos Švento Juozapo Darbininkų Sąjungos dvasios vadu kunigu Knežiu, šios gadynės galvosu-kis.

Šiose katalikų bažnyčios pastangose yra pasireikšusių ir visai naujų tendencijų, su kuriomis, manome, bus pravartu susipažinti lietuviams darbininkams.

Kaip žinoma, senieji bažnyčios kovos būdai prieš ko-

munizmą susidĖjo iš praeiksmo, maldų ir fizinės pajėgos. Ne kartą, bet kelis kartus Popiežius Pijus XI yra visam pasauliui praeikęs komunizmą ir įsakęs visiems katalikams melstis, kad jų visagalintis nušluotų komunizmą nuo žemės paviršiaus. SakĖ popiežius, sakĖ kunigai, kad komunizme nieko gero nėra ir negali būti, kad komunizmas, ir kaipo filozofija ir kaipo ekonominė sistema, perdĖm klaidingas ir pragaištingas. Jo neigimui buvo pateisinamos visos priemonės, pirmoj vietoj—melas ir šmeižtas. O ten, kur katalikų bažnyčios kunigai ė politikieriai turĖjo savo rankose valstybės aparatą, prieš komunizmą ko-

vojo kardu ir ugnim. Puikų pavyzdį davĖ Lietuva, kurioje iki 1926 metų klerikalai buvo valdžioje. Dar puikesnį pavyzdį šiandien duoda Austrija, kurioje įvestas klerikalų fašistinis režimas.

Išimtinai senų būdų tebesilaiko Amerikos lietuviškos katalikų bažnyčios galvos ir jų svietiški vadovai. Keiksmiais, šmeižtais ir maldomis jie tebesistengia sulaukyti plačias katalikų darbininkų mases nuo komunizmo. Pavyzdį davĖ Naujosios Anglijos Rymo Katalikų Seimelis, įvykęs vasario 22, 1936, kuris priėmĖ sekamą rezoliuciją:

Kadangi komunizmas yra laikomas epidemija, palietusi netik pavienis

galvojė ir skelbia kunigai ir kitos bažnyčios galvos.

Tame ir nelaimė. Profesorius Šalkauskas sako: "Jei teigiamieji katalikiškos pasaulėžiūros principai valdytų žmonijos gyvenimą ir vadovautų jos išsivystymui, negalėtų būti krizių, pagrįstų ideologiniais veiksniais. Visa žmonijos nelaimė čia yra ta, kad ideologiniu silpnumu nusideda ne tik žmonės, atitrūkę nuo katalikiškosios pasaulėžiūros, bet ir pačių katalikų didelė dauguma. Maža to: tenka konstatuoti nelemtą kontrastą tarpe katalikiškosios pasaulėžiūros pajėgumo ir ideologinio pačių katalikų silpnumo." Vadinasi, šitie "teigiamieji katalikiškosios pasaulėžiūros principai" taip geri, taip galingi, kad jais begyvendami ir jais besivaduodami sugedo tie patys katalikai, bent jau jų didelė dauguma! Prof. Šalkauskas pats sau prieštarauja.

Nors, tiesa, sako šis profesorius, komunizmą pagimdė kapitalizmas, arba "antropocentrinė" filosofija (kuri atmeta dievą kaip centrą ir viršūnę), bet jo galėję ir nebūti. Visa nelaimė tame, pasak jo, kad katalikų bažnyčios galvos miegojo, kuomet Karolius Marksas dėjo pagrindus komunizmui. Bėda su tomis galvomis, kad jos "užleidžia iniciatyvą krizinėms ideologijoms ir savo apsideidimui šioms patarnauja." Paskui profesorius sako: "J. Maritain'as apgailestauja, kad tuo laiku, kai K. Marksas rašė savo 'Kapitalą,' neatsirado kataliko mokslininko, kuris sugėbėtų su lygiu sugestyvumu iškelti aiškėn ir apginti ka-

talikiškąjį socialinį ekonominį idealą. Kažin, ar socializmas ir komunizmas būtų tuomet įstengęs pasiekti tokių laimėjimų, kaip kad jam yra pasisekę dabar." Visa katalikų bažnyčia su visais savo pateptais kunigais ir "mokslininkais" nepajėgė duoti mums tokį galvočių, kuris būtų į dulkes paleidęs Markso mokslą ir tuom apsaugojęs mūsų kunigus ir jų profesorius nuo komunizmo pavojaus! Argi tai nėra pripažinimas tos "katalikiškosios pasaulėžiūros" visiško bankruto?

Kokia iš to išvada? Iš vienos pusės, "jiems (katalikų vadams) privalu moderniasias idejas integruoti katalikiškojoje sintezėje," tai yra, savintis, priimti, vietoj aklaio kovojus prieš jas. Iš kitos pusės, "reikalingas intelektualinių darbininkų elitas, kuris sugėbėtų kiekvienu laiku išplėsti katalikiškąją sintezę į aktuales momento problemas." Kitiems žodžiais, katalikų bažnyčia suklops, jeigu jos galvos aklaui priešinsis viskam, kas nauja ir pažangu.

Ar komunistams galima numoti ranka į šitas naujas klerikalų kovoję prieš komunizmą tendencijas? Ne, negalima. Jų pareiga jas suprasti ir mokiėti išaiškinti darbininkams, kad tie kunigų ir klerikalinų profesorių siūlymai modernizuoti bažnyčią ir jos veiklą turi tik vieną tikslą: sustiprinti išnaudotojų viešpatavimą, atitraukti juos nuo komunizmo, kurį šiandien skelbia Komunistų Internacionalas ir kuris yra vienintelė viltis žmonijai nusikratyti priespaudą ir išnaudojimą.

Dvasiškieji Fašistų Talkininkai

Kaip katalikų dvasiškieji pučia į fašistų dūdą, matysime iš sekamų pavyzdžių:

Clevelando katalikų vyskūpas J. Schrembs pareiškė, būk Mussolinio fašizmas "davęs apsaugą dirbančioms klasėms ir jų šeimynoms."

Detroito katalikų vyskūpas M. Gallagher, grįžęs iš Romos, palaimino Ispanijos fašistus, kad jie, girdi, esą "tautmyliai", patriotai. Fašistinis radio kunigas Coughlin prie to pridūrė, kad jie esą, "kaip J. Washingtonas."

Belgijos kardinolas Roey išleido manifestą, baugindamas katalikus, kad nedalyvautų pasauliniame prieškariniame kongrese, kuris įvyko Bruselyje.

Vokietijos katalikų vyskūpų suvažiavimas Fuldoj surašė pareiškimą Hitleriui, kur prizaėjo iš viso vieko sykiu su naziais kovot prieš komunistus, idant juos išnaikintų ne tik namie, bet ir užsieniuose. Tuo būdu, katalikų dvasiškieji, ypač augštieji, virsta atvirais agentais fašizmo su jo giltiniška politika namie ir plėšriomis skerdynėmis užsieniuose.

Pati katalikų bažnyčios galva, Pijus XI, nuoširdžiai rėmė Italijos karą prieš Etiopiją. Karo reikalams paaukojo bažnyčios kelių dešimtų milijonų dolerių vertės aukso. Šiuo tarpu popiežius ir visa dvasiškieji uoliausiai palaiko Ispanijos fašistus kruvinam užsimojime nuverst laudies valdžią ir įsteigti fašistinę diktatūrą.

Tokia katalikų bažnyčios dvasiškieji evoliucija. Ji palaiko fašizmą, kuris bando išgelbėti supuvusį kapitalizmą. Ji pavirto begėdiškai atviru įrankiu pačios žiauriausios reakcijos.

Naujoji Sovietų Konstitucija ir Beklasinė Visuomenė

V. T.

Kaip socialistinė santvarka praplatina ir užtikrina žmonių teises, tatau skaičiai vaizduoja projektas Sovietų Sąjungos Naujos Konstitucijos. Tai yra dokumentas didžiausios pasaulinės svarbos.

Tegul sau priešai šneka, būk Naujoji Konstitucija tai esą "Stalino nusileidimas;" tegul jie pasakoja, būk ši Konstitucija esanti tik "nedrąsus žingsnis linkon buržuazinės demokratijos." Bet ar vienaip ar kitaip jie bandys ją iškraipyti, patys Naujosios Konstitucijos žodžiai, plaukiantieji iš Socializmo pažangos faktų, nustelbs visas priešų ir kraipytojų pastangas. Patys šios Konstitucijos paragrafai galingu balsu kalba visoms pasaulio tautoms: ve kur užtikrinta darbo liaudžiai būkle ir nepalyginamai platesnė demokratija, negu bet kur kitur ir bet kada istorijoje.

Štai kodel milijonai darbo žmonių ir tūkstančiai pažangių inteligentų visuose kraštuose tuoj širdingai pasveikino Naująją Sovietų Konstituciją, kaip tik buvo paskelbtas jos tekstas š. m. birželio mėnesį. Čia jie matė ypatingą palyginimui dalyką. Senajame pasaulyje vienur slėgia liaudį fašizmas; kitur buržuazija laipsniškai naikina likučius senųjų pilietinių laisvių ir taigpi rengiasi įvesti fašistinę diktatūrą; visose kapitalistinėse šalyse—nedarbas, neužtikrintas rytojūs, didėjęs mišinių skurdas, apšvietos ir kultūros puldymas. Iš antros pusės, naujajame pasaulyje, Socialistinėj Sovietų Sąjungoj—tikroji visų dirbančiųjų demokratija, kiekvienam užtikrintas darbas, aprūpinta rytojūs, apšvietos teisė ir Socializmo duodamas nuolatinis gyvenimo gerėjimas.

Staliniška Konstitucija

Naujosios Sovietinės Konstitucijos projektą išdirbo konstitucinė komisija, kuri buvo paskirta Sovietų Sąjungos 7-to suvažiavimo 1935 m. vasaryj. Komisijai pirmininkavo drg. J. Stalinas. Tai jo bolševikiška išmintis vyriausiai apčiuopė, kokie pakeitimai reikalingi Sovietų konstitucijoj, kaip tinkamiausi Socializmo išsivystymo laipsniui.

Naujosios Konstitucijos visą planą užgrybė So-

vietų Centro Vykdamosis Komitetas. Jai užtvirtinti šaukiama visos Sovietų Sąjungos Suvažiavimas 1936 m. lapkričio 25 d. O jis, jei matys reikalo, galės daryti savo pataisymų bei priedų.

Demokratiškiausias Konstitucijos Priėmimo Būdas

Kaip tik Naujosios Konstitucijos projektas tapo paskelbtas, visos darbo žmonių organizacijos Sovietuose buvo pakviestos jį svarstyti, diskutuoti ir siūsti savo sumanymus pageidaujamam pakeitimam. Vyriausybės Centro Vykdamosis Komitetas tuojaus išsiuntinėjo darbininkams, valstiečiams, tarnautojams ir kt. 15 milijonų egzempliorių Naujosios Konstitucijos, kad žmonės tikrai žinotų, ką diskutuoją. Laisviausiam jos svarstymui Sovietų piliečiai gavo penkis mėnesius laiko. Jų organizacijų patarimus bei pasiūlymus nagrinės ir spręs visos Sovietų Sąjungos Suvažiavimas. Taigi jau pats Naujos Konstitucijos priėmimo būdas Sovietuose yra demokratiškesnis, negu bet kurioj kapitalistinėj šalyj.

"Kodel Pirmiau To Nepadarė?"

Dauguma darbininkų karštai pritaria, ypač tam, kad Naujoji Konstitucija įveda visiem pilnai lygius, tiesioginius, slaptus rinkimus; jie užgiria ir kitus josios nuostatus. Bet ar visi teisingai supranta, kodel tik dabar daroma tokie pakeitimai? Juk ir tarp lietuvių darbininkų dar yra tokių, kurie klausia: o kodel pirmiau to nepadarė?

Atsakant reikia štai kas pabrėžti. Nauja Sovietų konstitucija išdirbta visai ne todėl, kad pirmesnioji konstitucija būtų bent kuom netikus *savais laikais*. Naujon Konstitucion dabar galima įrašyti ir gyveniman praveisti geistinus pakeitimus būtent todėl, kad per neatlaidų darbą ir kovą buvo įvykdyta senosios konstitucijos programa ir padaryta milžiniškos pamatinės atmainos šalies ūkyje ir jėgų santikiuose tarp įvairių buvusių tada klasių.

Pirmesnioji konstitucija buvo priimta tais laikais, kuomet Sovietai dar neturėjo augštos pramonės, kuomet beveik nebuvo kolektyvių ūkių. Socialistinė nuosavybė tada dar nestovėjo pir-

moj vietoj; stambesnė socialistinė gamyba tada buvo dar lyg "sala" vandenynė smulkiosios prekių (tavorų) gamybos. Tais laikais dar buvo užsilikusių kapitalistinių gaivalų pramonė ir prekyboja; dar tebegyveno buožų-kulokų klasė, skaitlingiausia išnaudotojų klasė.

Ką Padarė Senoji Konstitucija

1918 m. sovietinė konstitucija pervedė visą šalies galią taryboms (Sovietams) darbininkų, valstiečių ir kareivių atstovų; panaikino privačią žemės nuosavybę; svarbiausius ekonominius reikalus perdavė į proletarinės valstybės rankas; įvedė visom tautom lygybę, užtikrino darbo žmonėms tikrąsias laisves. Ta konstitucija sykiu paskelbė begalėstiną kovą prieš kapitalizmą savo šalyje; nustatė, kaip turi būt nuslopinti išnaudotojai, kaip turi būt visai išnaikinta ta vieno žmogaus išnaudojimas kito, kaip reikia panaikinti klases ir pastatyti beklasę, socialistinę visuomenę.

Dabar visi tie uždaviniai, sulig pirmesniosios konstitucijos, yra pamatiniai įvykdyti. Smulkioji privati gamyba jau tesudaro tik ketvirtą nuosimčių, o socialistinė gamyba—virš 95 nuosimčių. Valstiečių jau 90 nuosimčių yra suėję į kolektyvius ir sovietinius ūkius ir tapę tiesioginiais socializmo statėjais. Sovietų valstybė virto prysakine pramonės šalim. Jos tvarkos pagrindu tapo socialistinė nuosavybė, viešpatuojančioji visoje šalyje. Socializmo rūmas pastatytas, ir dabar sovietinė visuomenė susidaro jau išimtinai iš laisvų darbo žmonių miestuose ir kaimuose.

"Štai kodėl atėjo laikas,—sako drg. V. M. Molotov,—kad mes galime sovietinę demokratiją iki galo išvystyti, taigi ir įvesti tinkamų pakeitimų mūsiškę rinkimų sistemą. Dabartinė šalies padėtis, ar imtumėm jos visuomeniniai-ekonominę santvarką, ar kultūriniai-politinį sąmoningumą darbo minių, yra nepalyginama net su 1923 m., kada draugo Stalino komisija sutaisė (iki šiol veikiančią) konstituciją Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungos."

Socialistinės Visuomenės Pamatini Įstatymas

Taigi Naujoji Konstitucija yra jau socialistinės visuomenės pamatinis įstatymas, kaip kad skelbia jos Pirmo Skyriaus paragrafas 4-tas:

"Ekonominį pagrindą Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungos sudaro socialistinis sutvarkymas iš socialistinės nuosavybės gamybos įrankių ir priemonių, kaipo vaisius išnaikinimo kapitalistinio šeimininkavimo... ir panaikinimo vieno žmogaus išnaudojimo kito."

Naujojoji Konstitucijoje pravedama socialistinės visuomenės principas:

"Darbas Sovietų Sąjungoje yra pareiga kiekvieno galinčio dirbti piliečio, pagal šį principą: 'kas nedirba, tenevalgo'; nuo kiekvieno sulig jo pajėgų, kiekvienam—sulig jo darbo."

Pamatiniai Skirtumai Nuo Buržuazinių Konstitucijų

Buržuazinių šalių konstitucijos stato sau uždavinį apginti privačią nuosavybę ir kapitalo pelnus, idant jų nepaliestų darbo žmonės; amžinai išlaikyt buržuazijos viešpatavimą ant proletariato ir tokią santvarką, kur žmogus išnaudoja žmogų.

Visai kas kita yra sovietinė santvarka, pagal Sovietų Naują Konstituciją. Šičia gamybos priemonių nuosavybė yra socialistinė ir tarnauja ne tik visos šalies turtingumui ir galybei, bet yra šaltinis gerbūviško ir kultūringo gyvenimo visiems darbo žmonėms.

Apsaugoja Savo Darbu Įgytą Asmeninę Nuosavybę

Bet socialistinė gamybos įrankių ir priemonių nuosavybė nereiškia, kad Sovietuose žmogui uždrausta turėti sau asmeninio naudojimo daiktų. Priešingai, tokia santvarka, gerindama darbo žmonėms būklę, duoda jiems galimybes įsigyti daugiau asmeninio naudojimo daiktų. Naujoji Konstitucija 10-me paragrafe, todėl, sako:

"Įstatymais yra apsaugota asmeninė piliečių nuosavybė ant jų darbo įplaukų ir sutaupymų, ant jų gyvenamų namų ir priedinių naminių ūkių... taip pat ant asmeninio naudojimo ir patogumo daiktų."

Visų Darbo Žmonių Sovietai

Pirmesnioji konstitucija kalba apie "Sovietus darbininkų, valstiečių ir raudonarmiečių atstovų." Naujoji Konstitucija gi skelbia, kad "Visa galia Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjungoje priklauso miestų ir kaimų darbo žmonėms asmenų darbo žmonių atstovų Sovietų." Šis pakeitimas reiškia, kad pranyksta klasinės sienos tarp darbininkų, darbo valstiečių ir sovietinės inteligentijos,—nors kol kas dar ir lieka šioji tokių klasinių skirtumų palaikų tarp jų.

Suėjus milžiniškai valstiečių daugumai į kolektyvius ūkius, jie įstojo į eiles tiesioginių socializmo kurėjų. O tuomi naikinasi skirtumai tarp darbininkų ir valstiečių kaip tarp skirtingų klasių. Sovietinė inteligentija taigai randasi eilėse socializmo statėjų, socialistinės visuomenės laisvų darbininkų.

Ot kodėl Naujojoji Konstitucijoje skaitome jau ne "Sovietai darbininkų, valstiečių ir raudonar-

miečių atstovų,” bet “Sovietai darbo žmonių atstovų.”

Šiuomi yra pabrėžiama pilna teisinė lygybė darbininkų, valstiečių ir sovietinių inteligentų naujoje rinkimų sistemoje.

Jau Senoji Konstitucija Tikrumoj Buvo Demokratiškiausia Pasaulyje

Nors iki šiol trūko pilnos lygybės sovietiniuose rinkimuose, o vis dėlto jie buvo tikrumoj demokratiškiausi rinkimai pasaulyje. Nuo dalyvavimo rinkimuose buvo atšalinta apie 2 milijonai suaugusių žmonių, bet ką tai reiškia prieš 91 milijoną piliečių, kurie balsavo praeitų metų rinkimuose!

Rinkimų teisė buvo atimta užsilikusiems kapitalistams, buožėms-išnaudotojams, buvusiams ponams, caro žvalgybininkams, kunigams ir tūliams kitiems. Bet šie “bebalsiai” sudarė tik pus-trėčio nuosimčio visų rinkimų-balsuotojų.

O imant kad ir demokratiškiausią kapitalistinę šalį, atsimame, jog įvairiais suvaržymais ir apribojimais ten yra nustumiami nuo balsavimo dėžutės nepildant didesnis nuosimtis darbo žmonių.

Rinkimai Pagal Naująją Konstituciją

Pagal Naująją Konstituciją dalyvaus rinkimuose lygiomis teisėmis visi Sovietų Sąjungos piliečiai nuo 18 metų amžiaus, išskiriant bročius ir tuos nusikaltėlius, kuriem teismo nuosprendžiu bus atimta ir rinkimų teisė:

“Kiekvienas pilietis turi teisę rinkti ir būti išrinktas, nedarant skirtumo dėl jo rasės ir tautybės, dėl tikybos, mokslo laipsnio, apsigyvenimo vietos, nežiūrint jo socialės kilmės (klasės bei luomo), nepaisant jo turimos nuosavybės ir jo veiklos praeitį”.

Rinkimai bus visuotini, tikrai lygūs visiems, vyrams ir moterims, ir slapti. Sovietų piliečiai ir pilietės turės pilną laisvę balsuoti už tuos, kuriuos jie nori išrinkti, kuriais jie pasitiki.

Rinkimai taipgi bus tiesioginiai, kaip kad išdėsto Naujosios Konstitucijos 139-tas paragrafas:

“Atstovų rinkimai yra tiesioginiai: piliečiai betarpišku būdu patys atlieka rinkimus į visus darbo žmonių atstovų Sovietus, pradedant nuo kaimo ir miesto darbo žmonių atstovų Sovieto ir baigiant Vyriausiu Sovietu visos SSRS.”

Pagal senąją konstituciją, tiesioginiai atstovų rinkimai tebuvo daromi tik į kaimo ar miesto Sovietą; o į augštesnius Sovietus atstovai buvo renkami jau netiesioginiai: žemesnieji So-

vietai rinko atstovus į augštesnius, šie į dar augštesnius, ir taip iki paties Vyriausio Sovieto visos SSRS.

Kas Gali Statyti Savo Kandidatus Rinkimams

Statyti savo kandidatus rinkimams, pagal Naująją Konstituciją, yra užtikrinta teisė “viuomeninėms darbo žmonių organizacijoms ir draugijoms: komunistinėms partijinėms organizacijoms, darbo unijoms (profesinėms sąjungoms), kooperatyvams, jaunimo organizacijoms, kultūros draugijoms”.

Kiekvienas išrinktas atstovas turi duot atskaitas iš savo darbuotės ir iš darbo žmonių atstovų Sovieto veiklos tiem piliečiams, kurie jį išrinko, o jie balsų dauguma bile laiku gali jį atšaukti iš jo vietos, jeigu yra nepatenkinti jo veikimu.

Teisėjus į liaudies teismus taipgi renka savo rajono piliečiai slapto balsavimu pagrindais visuotinos, tiesioginės, lygios rinkimų teisės.

Augščiausia Sovietų valstybės įstaiga yra Vyriausiasis Sovietas visos SSRS. Pagal Naująją Konstituciją, šalies Vyriausiasis Sovietas susidaro iš dviejų rūmų: Sąjunginio Sovieto ir Tautų Sovieto.

Sąjunginis Sovietas susideda iš piliečių išrinktų atstovų—po vieną nuo kiekvienų 300 tūkstančių gyventojų.

Tautų Sovietas susidaro iš atstovų, kuriuos skiria Augščiausiasis Sovietas kiekvienos sąjunginės ir savivaldiškos (autonominės) respublikos ir darbo žmonių Sovietai savivaldiškose srityse: po 10 atstovų nuo kiekvienos sąjunginės respublikos, po 5 atstovus nuo kiekvienos savivaldiškos respublikos ir po du atstovus nuo kiekvienos savivaldiškos srities. Bet piliečiai sovietinių sąjunginių, savivaldiškų respublikų ir sričių tiesioginiai renka atstovus į visos šalies Sąjunginį Sovietą.

Visom Tautom Užtikrinta Tautinė Laisvė ir Kultūra

Tautų Sovietas įsteigiamas nuo tikslu, kad dar tikriau apsaugot įvairių tautų kultūros, tautinės apšvietos ir kitus jų gyventojų reikalus. O reikia minėti, jog Sovietų Sąjunga susidaro iš bent šimto įvairių tautų ir skirtingų genčių.

Bet koks tiesioginis ar aplinkinis siaurinimas tautos piliečių teisių arba teikimas pirmenybių vienos tautos piliečiams prieš kitą; skelbimas vienos tautos viršenybės prieš kitą arba sklei-

dimas neapykantas bei paniekos prieš bet kurią tautą yra griežtai uzdrausta ir įstatymais baudžiama.

Sąjunginės Sovietas ir Tautų Sovietas turi lygias teises. Įstatymas laikomas užtvirtintu tikrai tada, kai jį paprasta balsų dauguma priima šie abudu Sovietai, i.e. kurių susidaro Vyriausiasis Sovietas visus Sovietinės Sąjungos.

Pamatinės Teisės

Sovietų Sąjungos piliečiams yra duota teisė gauti ir turėti darbą ir apmokėjimą už jį pagal jo daugį ir gerumą. Šią teisę užtikrina socialinė šalies ūkio santvarka, nuolatinis augimas gamybos jėgų sovietinėje visuomenėje, nebuvimas ekonominių krizių ir bedarbės panaikinimas.

Sovietų piliečiai turi poilsio teisę. Šią teisę jiems užtikrina darbo dienos sutrumpinimas iki 7 valandų milžiniškai daugumai darbininkų; kasmetinės atostogos su reguliario darbo alga tuo laiku; taipgi poilsio namai, klubai sveikatinamiai.

Sovietų piliečiai turi teisę jų senatvės medžiaginio aprūpinimo, taipgi aprūpinimo sergant arba praradus gabumą dirbti. Šią teisę užtikrina plačiai išvystyta socialė apdruoda darbininkams ir tarnautojams valstybės lėšomis, taipgi nemokama medicinos pagelba.

Sovietų piliečiai turi teisę įgyti apšvietą savo gimtojo kalboj. Šią teisę užtikrina nemokama apšvietą, taipgi ir augštoji apšvietą mokslo įstaigose, o taip pat valstybės teikiamos stipendijos-apmokėjimai ir kt.

Moteriai Sovietų Sąjungoj yra suteikta lygios su vyru teisės visose srityse ekonominio, valstybinio, kultūrinio ir visuomeniškai-politinio gyvenimo.

Lygios teisės Sovietų piliečiams, nežiūrint jų tautinių skirtumų, visose srityse ekonominio, valstybinio, kultūrinio ir visuomeniškai-politinio gyvenimo yra nepaliečiamas įstatymas.

Užtikrint piliečiams sąžinės laisvę yra atskirta bažnyčia nuo valstybės ir mokykla nuo bažnyčios. Bet visiem piliečiams pripažinta religijų laisvė, taipgi ir prieš-religinės propagandos laisvė.

Vaduojantis darbo žmonių reikalais ir tikslu stiprint socialistinę santvarką, Sovietų Sąjungos piliečiams yra užtikrinta: žodžio laisvė, spaudos laisvė, susirinkimų ir mitingų laisvė, eisenų ir demonstracijų laisvė gatvėse.

Šias piliečių teises užtikrina teikiamas darbo žmonėms ir jų organizacijoms spaustuvių, po癖os, visuomeniškų patalpų, gatvių ir kt.

medžiaginių sąlygų, reikalingų, kad jomis galima būtų praktikoje naudotis.

Sovietų piliečiams yra užtikrinta asmens neliečiamybė. Nieko negalima areštuoti kitaip, kaip tik pagal teismo nutarimą arba prokuroro leidimą. Įstatymais yra apsaugota buto neliečiamybė ir susirašinėjimų slaptumas.

"Vaduojantis darbo žmonių reikalais ir idant išvystyt organizacinę savi-veiklą ir politinį veiklumą žmonių masių, SSRS piliečiams yra užtikrinta teisė jungtis į visuomenines organizacijas: į darbo unijas, kooperacijos bendroves, jaunimo organizacijas, sporto ir (šalies) apsigynimo organizacijas, kultūros technikos ir mokslo draugijas, o veikliausi ir sąmoningiausi piliečiai iš darbininkų klasės eilių ir kitų darbo žmonių sluoksnių jungiasi į SSRS Komunistų Partiją, kuri yra prysakinis darbo žmonių būrys jų kovoj už socialistinės santvarkos stiprinimą ir jos išvystymą ir kuri reiškia vadovaujantįjį branduolį visų darbo žmonių organizacijų, kaip visuomeninių, taip valstybinių."

Visos tos organizacijos, pagal Naująją Konstituciją, turi pilną teisę išstatyti savo kandidatus į vyriausybės rinktinis organus. Konstitucija nesako, būk Komunistų Partija diktuosianti kitoms organizacijoms, kaip kad tuli priešai mėgina iškraipyti šį punktą. Čia ji tik nurodo neginčijamą faktą, kokį istorinį vaidmenį Komunistų Partija vaidino ir vaidina socialistinės santvarkos kūrime ir stiprinime. O kaip garbingai šis uždavinys buvo ir yra vykdomas, matome iš milžiniškos Sovietų socialistinės pažangos, privedusios prie Naujosios Konstitucijos—nuo neišvengiamai kietos proletariato diktatūros, per išnaudotojų nuslopinimą, per klasinių skirtumų panaikinimą, į visiems lygiatę, beklasinę, socialistinę visuomenę.

Ši Konstitucija patvirtina marksistinę tiesą, jog proletariato diktatūra toliau vis labiau praranda pirmąsias ypatybes, kaip klasinio varžymo valstybinis organas, ir turi palinkimą eiti vis švelnyn, iki laipsniškai atpuola reikalias bet kokios valstybinės prievartos, ir prieina tą punktą, kur anot Markso: kada valstybė tampa tikrai žmonių valstybe, tai jį inai jau nebėra valstybė, bet darbo žmonių laisva bendruomenė.

Šiuo atžvilgiu Naujoji Konstitucija ženkliai giedrėjančiai aušra į komunistinės visuomenės saulėtekį.

DIEVŲ RINKOJE :- MARCEL EIME

NORMATAS buvo gamintojas šventųjų paveikslų. Ant švento Sulpicijo gatvės, Paryžiuje, jis užlaikė šventųjų paveikslų parodą apie 20 pėdų pločio ir tiek augščio. Krautuvių langai taipgi buvo išpuošti tais paveikslais. Vieną kartą ryte savininkas Normatas, peržiūrėjęs parduotų paveikslų skaitlines, pasiūkė pas save vieną iš vyriausių piešėjų ir pardavinėtojų. Kol tas pribuvo, Normatas ant sugeriamos popieros užsirašė kelias skaitlines.

—Pone Obinare,—tarė Normatas,—aš jus pasiūkau, kad pasikalbėjus apie vėliausias mūsų tavoro pardavimo skaitlines. Per paskutinius 6 mėnesius mes pardavėme 47,000 Kristų, o pereinamais metais tą patį laiką buvome pardavę 68,000; gi pardavimas Jonų Krikštytojų sumažėjo 8,500 štukų.

Obinaras pavargusiai linktelėjo galva, kas rodė, kad jis dar daugiau susirūpinęs, kaip pats fabrikantas.

—Krizis, krizis,—tartum nesavu balsu išstūmė Obinaras.

Paraudusiu veidu kapitalistas Normatas atsikėlė iš kėdės ir grūmojančiai, besitardamas prie Obinaro, pradėjo:

—Ne, pone! Kultūros prekyboje, o ypač šventųjų paveikslais, krizio negali būti! Tai negražus melas! Kaip jūs išdrįsote kalbėti apie krizį mūsų specialybėje, kada visi teisingi žmonės stato žvakes tam, kad dalykai pasitaisyty, visi storojasi įgauti dievo malonę—ir todėl kiekvienas nori pas save turėti dievo atvaizdą.

Obinaras atsiprašė pono už tokį savo išsireikimą. Normatas vėl atsisėdo į savo kėdę, pasitaisė ir tęsė kalbą:

—Pone Obinare, jūs patys persitikrinsite, kad jūsų pasiteisinimas neturi pagrindo, kada aš jums prirodysiu, kad mūsų firmoje nėra nupuolimo išpardavime paveikslų kitomis temomis. Pažiūrėkite į šias skaitlines... Štai Dievo Motinų trimis spalvomis, kaip praeitą metą, taip ir šiemet, parduota 15,000. Jėzaus Kristaus, vaikučio, paveikslų tiek pat išpirta. Štai ir švento Juozapo, bėgančio į Agyptą, ir šventosios Terešės paveikslų tiek pat parduota. Tą kalba pačios skaitlinės. Štai kiek parduota švento Petro ir švento Povilo paveikslų. O čia, va, šv. Antano—2,809, gi praeitais metais tą patį laiką jo buvo parduota tik 2,715. Matote? Šiemet šventųjų pardavėme daugiau, kaip pernai.

—Žmonės kalba, kad dabar Kristus nebe madoje,—nedrąsiai atsiliepė Obinaras.

—Tai kvailių kalbos. Šiomis dienomis kalbėjau su Hombertu, nuo Bonaparto gatvės. Jis sakė, kad dar niekadoms pirmiau Kristus nebuvo taip madoje, kaip dabar.

Obinaras išsitiesė ir, kelis kartus perėjęs kambarį, tarė:

—Tiesa, bet Hombertas užsiima tik perdirbimu Kristaus nuo stebuklingojo Luvro paveikslu. Jo kitoks tavoras. Taip, aš žinau, jūs man pasakysite, kad mūsų technika yra geriausia, kad mes turime nepalyginamai žemesnes kainas ir kad nėra jokių priežasčių, kodėl mūsų Kristus neparsidavinėtų lygiomis su paveikslais Dievo Motinos arba Terešės, nes mes darbą gerai atliekame, stengiamės...

Ponas Normatas išverstomis akimis įrėmė į Obinarą...

—Kame dalykas? Ar padaryme yra nedateklių?

—Ar aš mokinyš tame darbe?—pasipriešino Obinaras.—Juk jūs matėte, kaip aš nupiešiau paveikslą kankinio švento Serafino!

—Tai kas čia tokio?

Obinaras ant galo įsidrąsino ir pradėjo aiškinti:

—Dalykas tame, kad dabartiniu laiku Paryžiuje negalima rasti nei vieno tikro Kristaus. Tikrai jų daugiau nėra. Kas gi dabar turi tinkamą barzdą? Keli valstybės atstovai, gal kokia dešimtis žmonių, bet jų išvaizda panaši daugiau į vagis, negu į Kristų. Sunku surasti tinkamas Kristui modelis. Na, daleiskime, surasi kokį valkatą, kuris sutinka būti modeliu. Iš pradžios praleisi dvi savaites, kol jis užsiaugins barzdą, bet paskui pasirodys, kad jo išvaizda panaši daugiau į smagus būdo aptiekorių arba į vieną iš minykų, negu į Kristų. Tiesiai, sunku sau ir įsivaizdinti, koks didelis keblumas piešti šventus paveikslus nuo tokių Kristų. Praeitą mėnesį aš turėjau net šešis "Kristus", ir nei vieno tinkamo! Ah, laimingi tie, kurie piešia apaštalus arba kitus šventuosius. Jiems kiekvienas valkata pritinka nors vienam šventajam. Jie neturi tos bėdos, kokią aš turiu! Prie to, ir pirkikai nėra taip išleptinti, pasakei—"Povilas", ir tiki. O visai kas kita su Kristum. Tikra bėda su juom. Ne visada gali surasti tinkamą modelį.

Ponas Normatas labai susiraukė. Jis nemylėjo, kada jo darbininkai atvirai kalbėjo. Obinaras tą

tuojaus pajuto ir toliau kalbą tęsė suminkštintu tonu:

—Kristus turi būti jaunas, barzdotas ir gražus vyras. Tokiam modelį ne taip lengva rasti. Retai pasitaiko, o būtinai reikalinga, kad jo veidas būtų pilnas ir gražios akys. Prie to, jis neturi atrodyti nususeliu. Jūs tą taip jau gerai žinoite, kaip ir aš: publika nemylė pavargėlio.

Ponas Normatas, užsimastęs, atsistojo ir pradėjo vaikštinėti po krautuvę. Obinaras žiūrino į Kristų pilnas sienas ir mąstė apie tinkamą modelį, kuris jam ir sapne rodėsi.

Staigiai jis atsistojo ir žiūrėjo į žmogų, kuris stovėjo tarpe Romos popiežiaus ir šv. Teresės atvaizdų. Tai nebuvo Kristaus paveikslas, bet tikrai gyvas Kristus. Taip, už lango stovėjo žmogus, kuris, nors vargingai apsirengęs, iš veido tikrai buvo gyvas Kristus!

Obinaras greitai išbėgo į gatvę ir įbėdė į jį akis. Žmogus tą pajutęs, pradėjo povaliai trauktis nuo lango. Obinaras prie jo greitai prisuko, nutvėrė už rankos ir taip maldaujančiai pažiūrėjo į akis, kad krautuvėje stovintis ponas Normatas net krūptelėjo.

—Atleiskite,—subumbėjo Obinaras.—Gal aš perskaudžiai suspaudžiau jums ranką?

—O, visai ne!—Atsakė tykiu balsu tas žmogus. Ir dar pridėjo kiek jau stipresniu balsu:—Su manim ne tokius juokus yra krėtę.

—Ar tiesa?—sukuzdėjo dar labai sujudęs Obinaras. Ir greitai pradėjo:—Šiandien šalta. Jūs sušalę. Gal būt užeisite į mūsų krautuvę minučiukei?

—O, taip, mielai noru,—atsakė tas žmogus.

—Kas ten tokio?—paklausė ponas Normatas, numetęs nuožiūros žvilgsnį ant nepažįstamojo.

Obinaras neatsakė. Jis su didžiu nuolankavimu ir atsargumu trūsėsi aplinkui svečiai ir tuom erzino poną Normatą.

—Aš tikras, kad tamstos esate labai pavargę... Taip... taip... labai pavargę... Kad jūs malonė, atsisėskite, ot, štai, čia.—Obinaras atsargiai privedė jį prie stalo ir pasodino į pono Normato kėdę. Ponas Normatas suraukė kaktą ir, priėjęs prie Obinaro, rūstokai užklausė:

—Kas jis per vienas?

—Na, štai! Ar gi jūs nematote, kad tai tikras Kristus?

Ponas Normatas žengė žingsnį atgal. Jis atydziai tēmijo nepažįstamąjį ir sutiko su Obinaro išvada.

—Tiesa. Jo galva ir veidas tikrai atitinka Kristaus galvai.

Obinaras nejudinančiai stovėjo už kėdės, pilnas džiaugsmo ir laimės. Normatas vėl piktokai užklausė:

—O ką, ar tas tipas sutinka būti modeliu?

Obinaras iš džiaugsmo buvo užmiršęs šį savo profesijos dalyką. Jis labai atydziai žiūrėjo į savo modelį. "Veidas kiek ilgokas,—mąstė jis,—bet tai niekis, kaip tik priešingai, aš tikras, kad iš jo bus labai geras Kristus. Pirmose dienose mes jį turėsime kryžavioti, o paskui paruošti Alyvų sodnui. O kada jis šiek tiek atsišaus, tai bus tinkamas į 'Iš numirusių prisikėlusį Kristų,' paskui į Kristaus pasekėjus." Obinaras tuoju pamatė didelę naudą ir didelį pelną, kuris bus galima padaryti iš šio netikėtai atsiradusio naujo Kristaus.

Nepažįstamasis vėl pajuto tam tikrą nesmagumą ir pradėjo atydziai dairytis. Kadangi Obinaras vis dar neprisirengė jį apklausinėti, tai patsai ponas Normatas pradėjo:

—Kokia profesija jūs pirmiau užsiiminėjote? Ir kaip jus vadina?

—Vadina mane Mašele, gerbiamas pone,—ramiai atsakė nepažįstamasis.

Ponas Normatas kelis kartus pakartojo tą vardą, idant persitikrinus, kad jis tikrai žmoniškai skamba, o paskui kreipėsi į Obinarą.

—Perdaug neišleiskite jį iš akių. Nuo tokių žmonių galima laukti visko. Juk mes nei to nežinome, kas jis ir iš kur atsirado.

Mašėlė smarkiai sujudėjo, piktai atsistojo ir tarė:

—Aš tik iš kalėjimo paleistas! Taigi, aš jums nesu nieko skolingas.—Tą taręs greitais žingsniais leidosi link durų. Obinaras pasivijo jį, nutvėrė už rankos, sujudusiai bumbėdamas, vėl pasodino į savo pono kėdę. Mašėlė nesipriešino. Normatas, prisiminęs skaitlines, kaip Kristų pardavimas nupuolęs, prikando liežuvį ir greitai pasilė:

—Duosiu 20 frankų į dieną, ar tai nebus puiku?

Mašėlė nudavė negirdįs.

—Reiškia, jūs norite gauti 25 frankus į dieną,—tęsė Normatas, nesulaukęs atsakymo,—gerai, gausite ir tiek.

Mašėlė tylėjo. Obinaras pasilenkė prie jo ir tarė:

—Ponas siūlo jums 25 frankus į dieną. Taip, mes mokame tik po 20 frankų į dieną. Reiškia, sutinkate 25 frankus į dieną. Tai einame su manim į paveikslų gaminimo kambarį, darbas bus lengvas...

Jiedu išėjo iš kambario, perėjo kiemą ir pradėjo lipti laiptais.

—Jie man davė 6 mėnesius kalėjimo,—tarė Mašėlė.—Žinoma, tas jau ne taip daug. Kalėjime man buvo gana gerai, o dabar...

—Jums tuojaus užmokės. Už dvi dienas užmokės iškalno, jeigu jums tik reikia pinigų.

Jie priėjo prie durų. Mašėlė sustojo.—Aš valgyti noriu,—pakuždomis jis tarė. Jis buvo labai išbalęs ir sunkiai alsavo. Obinaras buvo pagatavęs jo pasigailėti, bet tuo tarpu matė žmogaus veide geriausią nukankintą Kristų ir už jokių pinigų nebūtų sutikęs leisti jam pavalgyti ir pasilsėti. “Kada jis pavalgys, tai bus visai kitoks—Obinaras galvojo.—Reikia pasinaudoti proga ir tuojaus jį ‘nukryžiuoti.’”

—Pakentėkite biskutį. Jūs gausite geriausius pietus 12 valandą. Dabar jau dešimta valanda ir neišgal reikės kentėti.

Pirmas piešimas modeliui pasirodė begalo ilgas. Kristus ant kryžiaus buvo labai nuvargęs, o tas silpnumas ir alkis pridavė veidui didelį kentėjimą. Obinaras net kryžstavo iš tokio originališkumo. Jis jį paliusavo pietums tik pirmą valandą ir iškalno davė naujam Kristui 50 frankų, paleisdamas jį visai likusiai dienai.

Mašėlė nuėjo įieškoti pigios valgykliukės. Pavalgęs jis susirado kambarį ant Seina gatvės ir jį nusirandavojo. Sekantį rytą Obinaras jį didžiu džiaugsmu pasitiko ir greitai nutempė prie stalo, kur buvo jo nukryžiuojimo šventų paveikslų bandomieji atvaizdai.

—Pažvelkite, kokis tai darbas, a? Tikrai jūs buvotė labai geras modelis, geresnis ir už patį Kristų! Aš tą sakau jums neperdėdamas!

Mašėlė ilgai žiūrėjo į paveikslus. Jis labai susijudino. Tik iš kalėjimo išėjo, o čia šventu virto. Obinaras vėl paprašė jį prisirengti už modelį. Mašėlė greitai ir tvarkingai nusirengė, tartum jis tame darbe nuo seniai būtų dirbęs.

Mašėlė kiekvieną dieną eidamas iš darbo nešėsi su savim desėtkus Kristaus paveikslų, kuriais apkabinėjo visas savo kambario sienas. Vakarais, kada jis pareidavo iš darbo, tai nuo visų sienų jį žiūrėjo Kristai jo paties akimis. Jis sėdėdamas ant lovos ilgai žiūrėdavo į save Kristų atvaizduose. Jis pradėdavo gailėtis, matydamas save taip kankinamą—kryžiaus keliuose.

Obinaras gi jautė, kad jis jau veiks viską gavo, kas buvo galima gauti iš naujo Kristaus, ir manė, kad jiems greitai teks persiskirti. Prie to, Mašėlė jau atsigavo ir jo žandai pradėjo nelabai tiktį Kristui. Kartą, kada Obinaras piešė Kristų nuo Mašėlės modelio, kuris ant savo krūtinės turėjo pasikabinęs raudono audeklo didelę atvirą širdį, į kambarį įėjo Normatas. Dievų gamintojas, žiūrėdamas į paskutinę modelio pozą, Obinarui pastebėjo:

—Šis Kristaus paveikslas jau bus toli gražu nuo pirmojo.

—Tikrai taip.

—Manau, kad jau reikia baigti gaminus Kristus, jų ilgam užteks. Dabar mes turime labai gerų Kristų, kurių ilgiems metams užteks. Dagainau nieko negalima šioje šakoje ir pagaminti.

—Aš ir patsai apie tai jau mažčiau. Ir, kaip žinote, mes per paskutines tris dienas nieko naujo nesutvėrėme,—pasiteisino Obinaras.

—Jums dabar teks gerai padirbėti ant Jono Krikštytojaus. To tavoro dabar bus didelis pareikalavimas, o mes neprisirengę. Mums būtinai reikia ką nors naujo pagaminti ir toje šakoje iki sekančio mėnesio, kitaip, kiekvienas arkliavagys pradės mus kritikuoti.

—Iki sekančio mėnesio labai mažai laiko liko, pone Normate. Nebent jei tam tikslui pasitaikytų geras modelis, kaip pasitaikė del Kristaus, tai gal tik tada suspėtume.—Ir Obinaras dėkingai pažvelgė į “Kristų”, kuris glostė savo audeklinę širdį ir laukė, kada ponas Normatas baigs kalbą. Obinaras žiūrėjo į Kristaus modelį ir galvojo apie tai, kaip yra sunku rasti geras modelis Jonui Krikštytojui. Staiga jam atėjo gera mintis ir jis tarė savo pagalbininkui:

—Nueik ir atnešk muilo ir skustuva.—Nustebusiam Normatui jis parodė į Mašėlę ir tarė:—Jis dabar kaip tik tiks būti Jonu Krikštytojum. Jūs pamatysite...

Abudu priėjo prie Mašėlės ir Obinaras tarė jam:

—Mašele, tau po velniais sekasi. Tuojaus jums nuskusime barzdą ir jūs dar bent 8 dienas turėsite darbą, nes tarlausite už modelį Jonui Krikštytojui.

Mašėlė piktai pervedė akimis per dievų gaminto kapitalistą ir dar pikčiau tarė Obinarui:

—Aš pasirengęs viską iškėsti, kas tik reikalinga, bet barzdą niekados nesutiksiu nusiskusti!

Veltui Obinaras įrodinėjo jam, kad jis Kristaus rolę jau baigė, kad vienatinis būdas pasilikti darbe yra—perkeisti rolę iš Kristaus į Joną Krikštytoją, o paskui vėl į kokią kitą “šventą.” Mašėlė jausdamas, kad dieviškumas jo buvo tikrai tik barzdoje, į tai atsakydavo:

—Nepavelinsiui paliesti nei vieno mano barzdos plauko!

—Tik tu paklausyk,—kalbėjo Obinaras.—Tik pamastyk, pinigų pas tave nėra, vėl būsi bedarbis, o čia yra darbas.

—Niekados ir niekados neatsiskirsiu su barzda!

—Na, ir užsispyręs,—tarė ponas Normatas.—Tuojaus jam atmokėkite ir lai jis ritasi, kur nori. Tai žioplys!

Po dviejų dienų Mašėlė jau vėl jautė alkį. Iš karto jis net didžiavosi tuom, kaip jis kenčia. Eidamas Bonaparto gatve, jis matė savo veidą—

Kristus išstatytus languose; matė, kaip kopė ant Golgotos kalno prislėgtas sunkaus kryžiaus. Tas pridavė jam pasirįžimo.

—Ir kaip aš kenčiau,—prakuždėjo jis, žiurėdamas į savo atvaizdą, nukryžiuotą ant kryžiaus. Perėjęs upę Seiną, jis vėl rado savo atvaizdus Rivoli gatvėje, paskui prie operos, prie šv. Traicės bažnyčios ir Klišo gatvėje. Kada jis pasiekė Kankinių kalną, tai čia buvo veik visa jo atvaizdų kolekcija: "Geras Kristus," "Kristus ir Vaikai," "Kristus ant Golgotos Kalno," "Kristus Alyvų Sode" ir tt. Jis atsistojo ir žiūrėjo į juos. Rodėsi, kad tikrai jis visur yra... Jis net apkvaišo...

Vakare pradėjo leistis nuo kalno.

—Tai aš,—tarė nuvargusiu balsu. Pamatė policininką ir prie jo priėjęs vėl tarė:—Tai aš.

Policininkas tik pečius patraukė ir atsitolindamas pridėjo:

—Tai prakeiktas durnius... Geriau eitų namo, negu kimba prie gerų žmonių savo girtomis kalbomis.

—Jis nesupranta,—tarė Mašelė, kiek nustebe. Ant Klišo gatvės buvo daug svieto, bet niekas nekreipė į jį dėmesio. Daugelis tolinosi, bijodami jo, kad jis neprašytų išmaldų...

—Kodel jie manęs nepažįsta?—statė jis patsai sau klausimą. Jis sumanė ubagų pagelba paskleisti apie save Paryžiuje žinią, bet nuolatinėje jų vietoje jų nerado. Tada jis praeivių pradėjo klausinėti, ar jie nematė ubagų. Bet jie nustebusiai nuo jo šalinosi...

Dvyliką valandą nakties jis buvo prie upės Seinos tilto, kur nekartą jam pirmiau teko nakvoti. Čia jis kitoj pusėj upės pamatė grupę žmonių ir sušuko:

—Tai aš!

Garsas po tiltu nuaidėjo. Tie nustebusiai į jį pažiūrėjo. Jis vėl pakartojo:

—Tai aš! Nesirūpinkite! Aš nužengiu pas jus!—Ir pradėjo siaurais akmeniniais laiptais leistis nuo viršaus į klonį.

—Tai aš!

"Valkatos" iš kitos upės pusės matė, kaip jis leidosi žemyn. Jie krikštavo—juokėsi iš to, kuris dešimtims arba šimtams tūkstančių Kristaus paveikslų patarnavo, prieš kuriuos milijonai žmonių melsis.

Vertė Valstiečio Sūnus.

Neileiskime Karo Į Pasaulį

Mes pareiškiame, kad turi būt išlaikyta ir apginta taika, nežiūrint jokių lėšų. Mes pasisakome už sustiprinimą visų žingsnių, reikalingų kolektyvei (bendrai) apsaugai nuo karo. Tuo tikslu mes stojame už pasekmingus finansinius ir ekonominius žingsnius, kuriuos turi padaryt Tautų Lyga prieš hitlerinę Vokietiją, prieš Italijos fašizmą ir prieš Japonijos imperializmą. Tuos žingsnius turėtų remti Jungtinių Valstijų valdžia.

Eikvojimą bilionų dolerių ginklavimuisi ir kariniams prisirengimams mes laikome nereikalingu, provokuojančiu karą, prisidedančiu prie naujo pasaulinio karo pavojaus. Užnot vis labiau ginkluotis, mes manome, Jungtinės Valstijos turėtų išvystyti Amerikinę Taikos Politiką glaudžiai bendradarbiaujant su Sovietų Sąjunga, ir ta politika turėtų būt paremta šitokiais dėsniais: visiškai uždraust prekių pardavinėjimą bei pristatymą ar paskolos toms šalims, kurios veda užsieninį karą priešingai patvarkymams Kellogg'o Taikos Sutarties. Milžiniškos pinigų sumos, dabar eikvojamos ginklavimuisi, turėtų būt panaudotos kenčiantiems žmonėms pagelbėti.

Mes reikalaujame pervest visą ginklų ir amunicijos pramonę į valstybės rankas.

Mes reikalaujame, kad Amerika nustotų kištis į vidujinius reikalus Lotyniškos Amerikos kraštų ir Filipinų.

Mes reikalaujame, kad ši šalis nieku būdu nepripažintų Japonijai jos užkariautą Mandžūriją ir Chinijos plotus ir kad griežtai atsisakytų pripažinti Italijai užkariautą Etiopiją.

Mes remiame Puerto Rico reikalavimą nepriklausomybės.

Mes remiame pilną nepriklausomybę ir apsisprendimą visoms svetimų prispausdintoms tautoms.

(Iš Komunistų Partijos prezidentinių rinkimų "Platformos", 1936 m.)

SVEIKATA

Silpna Skydinė Liauka

Viena svarbiausių vidujinių bei endokrininių liaukų yra skydinė liauka—pailgoji kaklo liauka, tiroidinė. Ji išsunkia stačiai į kraują labai esmingą sunką—*hormoną*. Ta sunka—gyvybės išnešiojimo, gamtinė gyvybės žiežirba. Be jos gyvybė nėra galima.

Jeigu skydinė liauka per-smarki ir išsunkia perdaug tos sunkos, tai gyvybės eiga, gyvybės apsi-reiškimai kūne eina pergreitai. Tokia būklė — *hipertiroidizmas* (*hyperthyroidism*), paprastai vadinamas *piktuofu gūžiu* (*toxic goitre*, *exophthalmic goitre*).

Jeigu skydinė liauka persilpna ir permažai gamina hormonų, tai visai gyvenimo reiškiniai eina perlėtai, tingiai. Tokia liguista būklė vadinasi *hipotiroidizmas* (*hypothyroidism*). Jei ji smarkiai pasireiškia kūdikystėje, tai vadinasi *kretinizmas*; jei žymiai pasireiškia suaugusiam žmogui, tai vadinasi *miksedema* (*myxedema*).

Hipotiroidizmas lengvesnė formoj pusėtinai dažnai pasitaiko jaunatvėje, ypač jaunos mergaitės. Iš pažiūros apatinė kaklo dalis prieky esti pilnesnė, lyg pabrunkusi, nors tokis pabrinkimas ir netaip lengva patėmyt. Paeina jis del skydinės liaukos padidėjimo (angliškai tai vadinama *simple goitre*—paprastas gūžys).

Jaunatvėje hipotiroidizmo arba paprasto gūžio nuotikiai išsivysto del stokos iodo maiste, vandenyje ar šiaip gėrime. Tokie gūžiai galima perspėti ir

prašalinti, vartojant po truputį iodo, iodiną.

Hipotiroidizmo požymiai štai kokie. Žmogus jaučiasi ir atrodo aptingęs, *apatijos apimtas*, mieguistas, gelsvai išbales, kaip vaškas, mažakraujingas, jaučiasi šaltas ir labiau bijo šalčio. Jis greit užmiršta, negali minčių suvaikyti, sukuopt. Balsas jam apkimęs, per nosį arba iš gomurio eina. Viduriai nepaslankūs, užkietėję. Keliai jam silpni, sąnariai braška, griekši, lyg būtų persausi. Kojų pėdos turi palinkimo grįžtis į vidų, ir pėdos pasidaro plokščios. *Splėstapėdžiai* (*flat footed*) dažniausia ir esti su silpna skydine liauka. Merginos turi skaudžias mėnesines, sunkiai serga ir mažai tekraujuoja; gali joms mėnesinės ir visai išnykt bent per kelis kartus. Labai dažnai ūžia, skamba ausyse. Nuotaika esti apniukus, apsmukus. Kartais net *melancholija* (dvasinis slogutis) pasireiškia. Bet šiaip tokie žmonės esti panūrę ir nejaucia gyvenimo džiaugsmo. Kraujo slėgimas žemas ir kūno temperatūra žema. Kvėpuot kartais esti sunku, „trumpa oro,“ jei gauni sunkiau padirbėt. Širdis kartais smarkiai už-eina mušti.

Kaip minėta, kaklo priekis esti kiek pilnesnis. Plaukai esti reti, greičiau slenka ir greičiau patryzla. Oda esti paširusi, netokia gludi. Antakiai esti reti iš kraštų, iš smilkmenų pusės.

Dažniausia tokie *hipotiroidizmo* požymiai išnyksta, jei per ilgęsnį laiką gauni su maistu ar gėrimu iodo. Geras gamtinis iodo šaltinis, organinė formoj,

yra „jūrų maistas“ (mat, jūrų vanduo turi daug iodo): bile kokios jūrų žuvys, vėžiai, kiau-tvarlės, jūrų žolės. Šviežios jūrų žuvys geriausia, bet tinka ir konservuotos: laiša (*salmon*), tuna, treska (*cod*), vėžiai, vėžiukai, net ir bangžuvė (*whale*).

Vaisiai ir daržovės turi iodo nelygiai. Jei augę žemose vietose, slėnyse, kloniuose, tai daugiau turi iodo. Jei iš kalnuotų vietų, tai mažiau. Daržovės iš pietinės Karolinos (South Carolina) turi daug iodo. Sakysim, morkvos, augintos pietinėje Karolinijoje, turi dvidešimt kartų daugiau iodo, negu morkvos augę Kalifornijoje, ir 85 kartus daugiau iodo, nekaip morkvos iš Oregono valstijos.

Vanduo kai kur turi po truputį iodo, bet daugely vietų vanduo visai iodo neturi. Tokiose vietose labai dažnai pasitaiko gūžio nuotikiai. Jungtinės Valstijos ir Kanadoje, didžiųjų ežerų srityje, žemės ir vandeny permažai iodo. Todėl ir maistas tose vietose menkai teturi iodo, ir todėl ten taip daug žmonių turi gūžį arba bent silpną skydinę liauką. Ten yra „gūžio juosta“ (*“goitre belt”*). Tokiose vietose į vandens rezervuarus tiksliai dedama iodo, kad perspėtų gūžį, kad išvengus jo, kad prašalinus jį. Bet dažnai ir to neužtenka. Dabar net ir druskos galima gauti *ioduotos* (iodised salt). Ji visai gerai tinka vartot bet kam. Bet da ir to viso dažnai neužtenka. Patartina imti iodo, paprastos iodo tinktūros (*Tincture of Iodine*), po lašą, su pienu arba su vandeniu kas dvi ar trys dienos, per visa

gyvenimą, ar senam ar jaunam. Tātad padeda skydinei liaukai atsīgauti ir geriau veikti, ir tādā žmogus visame kame jauties žvītresnis, gaivesnis, sveikesnis.

Vīsiems bendra taisyklė štai kokia. Kad užtikrinus sau pakankamą iodo išteklį, vartokite dažniau jūros žuvų ir šiaip "jūros maisto." Imkite *iodo tinktūros* po lašą kas pora dienų visą gyvenimą. Kitiems gerai yra ir dažniau imti.

Keturi Šimtai Kiaušinių

Didžiausias gamtos įstatymas — veislė palaikyti, padermės palaikyti. Ir lytinis instinktas — galinga gamtos jėga. Ir stačiai stebėtina, kaip gausiai gamta aprūpina padermės veisimosi tikslams.

Štai kad ir moters *kiaušidės-ovarai*, — žmonijos ateities sąkrovos. Kiekviena moteris gimdama, ir da prieš gimimą, atsiņeša su savim visą kiaušinių išteklį, visam savo lytiniam gyvenimui. Naujagimės mergtės kiaušidėse yra tiek *kiaušinių* kad jų net ir su kaupiu užtenka per visą jos vaisingumo laikotarpį. Ir da daugiau. Gamta moteriai suteikia milžinišką atsargą, milžinišką rezervą: kiekviena jos kiaušidė pradedą savo gyvenimą su šimtu tūkstančių kiaušinių, — daug-daug daugiau, negu jų galėtų susinaudot galimiems apsisveisimo tikslams.

Ir ištiesų, abi moters kiaušidės turi net 200,000 kiaušinių, ir tik mažytė jų dalis gauna progos tikslingai susinaudoti. Yra žinoma, kad per kiekvienos mėnesinės laikotarpį iš moters išeina tik po vieną kiaušinį. O

moteris serga mėnesinėmis per kokius 32 ar 33 metus. Tai ji per tą visą našumo laiką išleidžia iš ovarų išviso tiktai apie 400 kiaušinių, kurie galėtų turēt galimybės apsisveisti, susitikę su vyro sėklomis. Vadinas, tiktai vienas iš penkių šimtų kiaušinių susilaukia tokios aristokratiškos privilegijos pakliūtį į tų 400 išrinktųjų skaičių! Taip tvirtina įžymus *ginekologas* (moters ligų žinovas) Dr. Emilis Novakas, o jo autoritetą visi pripažįsta ir patvirtina.

Tai taip su moteria. O su vyrais da labiau. Vyrų gamta da gausiau apdovanoja milžiniškais rezervais. Per kiekvieną sėklų išsiliejimą, laike lytinio susituokimo, iš vyro išeina apie 226 milijonus *spermatozoidų*! O moteriai apvaisinti reikia tik vieno spermatozojaus: vieno iš šimtų milijonų, kuriems priseina dingti veltui. Iš čia jau aiškiai matyti, kad pati gamta ir kontroliuoja gimdymą: duoda progos apsisveisti tik visai siaurutėse ribose. Gimdymo kontrolė gražiai supuola su pačios gamtos įstatais.

Dr. J. J. Kaškievičius.

NERVŲ UŽGAVIMAS

Nervų sukrėtimas yra panašus alpimui, bet atgaivinti nuo nervų smūgio yra sunkiau. Žmogus gali gauti nervų užgavimą nuo kokio *susižeidimo*, arba tuojaus po susižeidimo arba kiek paskiau.

Ligonis atrodo nubalęs, išblyškęs. Apšauna jį šaltas prakaitas. Rankos ir kojos jam atšalę, taipgi ir nosis. Jis jaučiasi mieguistas ir silpnutis, o daž-

nai ir visai nustoja sąmonės. Kvėpuoja lėkštai, pulsas jam muša silpnai ir greitai.

Tokiam atsitikime vely pasišaukite gydytoją. Tegul jis ligonį gerai apžiūri, ar kartais jam kur viduriuose neina kraujas. Arba taip iš kur gal jam daug kraujo bėga. Moterys neretai gauna tokį nervų smūgį po palago, po persileidimo, kai per daug joms kraujo nubėga. Kai kada ir perilgos ir kraujingos mėnesinės užduoda moterims nervų smūgį.

Kol gydytojas pribūva, ligonį laikykite pagulde, *galvą žemyn, o kojas aukštyn* iškelę laikykite. Abelnai, gaivinkite jį vis viena, kaip kad ir apalpusį.

Kai Žmogus Nebekvėpuoja

Kai žmogus užtroškęs nuo kokių nuodingų dūjų, dūmų, arba kai jis yra prigėręs, pasmaugtas, pakartas arba elektros bei žaibo pritrenktas, tų jis nebekvėpuoja ir gali atrodyti visai, kaip negyvas. Ir daugelyj panašių atsitikimų žmogus taip ir numiršta — vien tik dėlto, kad neatsiranda tokio, kurs būtų nusimanęs, kaip teikti pirmutinę pagalbą.

O pirmutinė tokiais atsitikimais pagalba yra *dirbtinis kvėpavimas*. Gazo ir elektros kompanijos mokina savo visus tarnautojus šito būdo, kad kočiam atsitikime jie galėtų atgaivinti pritrūkusį žmogų. Pajūriuose, maudyklų įstaigose tam tyčia sargai kasmet išgelbėja ne vieną gyvastį, nes jie moka praktikuoti *dirbtinį kvėpavimą*. Ir visai nesunku bile kam išmokti tas taip svarbus būdas, kaip reikia teikti dirbtinis kvėpavimas.

(Iš knygos "Pirmoji Pagalba")

Knygų Peržvalga

MORTOS VILKIENĖS DIVORSAS

(Trumpa peržvalga)

„Mortos Vilkienės Divorsas“ —tai apysaka iš Amerikos lietuvių gyvenimo, išleista „Laisvės“ 25-kerių metų sukakties proga.

Apsakos autorius—d. Mikas Rasoda, žymus Amerikos lietuvių darbininkiškos spaudos beletristas ir publicistas.

Rašančiam šiuos žodžius d. Mikas Rasoda, kaip beletristas, yra žinomas jau apie 20 metų. Pirmiausiai, kaip tokiis, jis yra pasirodęs trumpais, kūrybiškai sklandžiais vaizdėliais, — „Gaisras“, „Nemuno Auka“, „Nusi-dėjo“, „Naktibalda“, „Laidojant Draugą“ ir kt.

Iš vėlesnių ir stambesnių d. M. Rasodos dailiosios raštijos kūrinių yra šie: „Spartakas (4-rių veiksmų istorinė drama), „Sliaakeris“, „Povilas Jurka“ ir „Mortos Vilkienės Divorsas.“

Mes, lietuviai, su mažais iš-ėmimais, atvykome į šią šalį skurdo bei vargo genami; tuom skurdo ir vargu praskintu keliu mes ėjome svetur, neklausydami nei Vinco Kudirkos šauksmo „liaukimės bėgę Amerikon!“, nei kitų graudenimams pasilikti tėvynėje, kur, anot tos liaudies dainelės, „juoda duona, ir tos neduoda—svirnelį užrakina!“.

„Mortos Vilkienės Divorso“ autoriui tas žinoma, jo pergyventa, todėl jis savo apsaką, nors ir pavadino „iš Amerikos lietuvių gyvenimo,“ bet savo vaizduote, savo vizija nusiekė ir į Lietuvą, ir iš ten pradeda rutulioti savo liūdno pasakos juostą.

Žymėtina, kad autorius savo

apsakos herojumi (svarbiausia veikiančiąja ypatą) paėmė moterį, — Mortą Liepaite-Vilkiene. Ir, manau, jis neapsiriko: moterų-merginių samdininkių gyvenimas Lietuvoje buvo ir yra skaudesnis, negu to paties luomo vyrų.

Nekantrus skaitytojas sušuks: „Duok mums pasakos turinį, jos kūrybiškas grožmenas, kūrinio stipriąsias bei silpnąsias puses!“

Atsirašau! To padaryti neįstengsiu. Žmonių gyvenimas taip įvairus, jame tiek daug įvairių reiškinių, idejų, troškimų, kančių, liūdėsių, siekių, paisyčių, nuožmumų ir veidmainysčių, jog, į visą tai ant syk žiūrint,—matai tik *kai ką*. Net gabiausi rašytojai, turinti didelį žinojimo bagažą ir kalbos meistriskumą, guodžiasi negalį sutalpinti savo kūriniuose visa tai, ką mato ir jaučia paties gyvenimo sukuriuose.

Pavyzdžiui, kad ir šis d. Miko Rasodos kūrinys turi virš trijų šimtų puslapių, o tačiau, manau, autorius jaučiasi daug ką praleidęs...

Dar blogiau su recenzistais, peržvalgininkais. Jų raštas turi būti trumpas, tik trumpais ruožais žymintis kūrinio kokybę. Ne veltui, net toks kritikas kaip Jonas Šimkus, duodamas recenziją apie „Povilą Jurką“, nesima pasakoti apie kurinio fabulą ir turinį, o pasitenkina apibūdinimu kūrinį vaizduojamų vieno-kito vertelgos, „kurie labai panašūs į Cvirkos Kruką...“

Panašiai pasirodė kaikurie ir „Mortos Vilkienės Divorso“ peržvalgininkai: jiems daugiausia

puolė į aki Mortos erškėčiuotas gyvenimo kelias ir Tado Vilko storžieviškumas bei žiaurumas. Na, o juk tame dar nesimato kūrinio turinys, arba, kitaip sakant, bent kiek pilnesnis vaizdas iš lietuvių gyvenimo, kaip jis bandoma parodyt pačiame kūriny.

Suprantama, kas augščiau pasakyta, nėra taikoma menamų peržvalgininkų kritikai, o tik tai žymima, kaip sunku bent kiek pilniau apibūdinti bei įvertinti didesnius kūrinius, veriančius savyje sudėtingus žmonių gyvenimo reiškinius, įvykius ir situacijas.

Kūrinį matom vaizduojant tą aplinkumą, kurioje beviltinai plūksiai Lietuvos grįtelininkas, samdininkas bei samdininkė už duonos kąsnį; tarytum jaučiame jų svajones, geismus, skausmus ir girdime jų deiones; tarytum matome apskriauštas buožių tarnaites-mergeles, tų mergelių didį vargą, gailias ašaras, jų tėvų širdžių skausmą ir dedamas pastangas užsistoti, nelyginant paukščius, ginant savo mažuosius....

Taip, kūrinį tą matome! Bet ar peržvalgininkas tau, skaitytojau, gali reprodukuoti visa tai? NE.

Gal peržvalgininkas gali skaitytojui perstatyti Lietuvos buožės tipą, su jo patogija ir ramia aplinkuma, su jo buožišku geismu visai pasinaudoti samdininkais, nežiūrint, kad tas pastariesiems reikėtų net priešlaikinę mirtį?

O gal skaitytojas norėtų, kad peržvalgininkas surinktų visus tame didžiulyje Miko Rasodos kūrinį charakterius, su visais

jų dvasiniais bagažais, atsibentais iš Lietuvos ir čia įgytais, ir perdemonstruotų sykiu su šioje šalyje autoriaus piešama aplinkuma, išikūnijusiomis idėjomis, individualėmis ir kolektyvėmis kovomis — platinimais literatūros, mitingais, numaskavimais įvairių tautiškų apgavikų, streikais ir demonstracijomis? Gal?...

Ne, tas neįmanoma!

Su meniskais raštais yra veiktas pats, ką ir su kitų meno sričių kūriniiais. Pavyzdžiui, artistas piešėjas nutapė paveikslą, kurį jį pavadino "Audra." Galerijoje su "Audra" susiduria kritikas ir smailia savo plunksna imasi apibūdinti darbo — žymi, kas "Audroje" gilaus, meniško, ir kas ne. Mes, skaitytojai, neįlyginant laudies tribunolas, nepasitenkiname kritiko įrodinėjimais, — mes norime matyti patį paveikslą!

Drįstu prisipažinti, kad aš, kaip "Mortos Vilkienės Divorso" peržvelgėjas, negaliu patenkinti skaitytojų šiuo savo trumpu raštu-recenzija. Todėl, miegas skaitytojai, kviečiu tave patį perskaityti tą stambų d. Miko Rasodos kūrinių, kuriame rasi ne vieną, bet visą galeriją paveikslų! O gal ir save ten pamatysi...

Baigdamas prisipažinsiu, jog aš neskaitau gerų knygų, o skaitau tik geriausias. Žmogaus amžius per trumpas perskaityti mui visko, kas gero.

Su smalsumu aš perskaičiau "MORTOS VILKIENĖS DIVORSA"! P. Balsys.

ILGA KELIONĖ, BET NEIŠDEGĘ VAIZDAI

Europa iš Automobilio, Vincas Uždavins, Kaunas, 1934 m., pp. 302. — Šios storos knygos autorius, ponas Uždavins, šiuo tarpu gyvena Jungtinėse Valstijose. Jis sakosi atstovaujantis Vilniui Atvaduoti Komitetą.

Draugauja ir bendradarbiauja su klerikalais. Pabrėžiančiai savo knygoje atžymi, kad jis yra žurnalistas ir rašytojas, autorius kelių veikalų.

Ponas Uždavins 1933 ar 1934 metais su tulu kapitonu Morkum automobiliu važinėję Vokietijoje, Čekoslovakijoje, Austrijoje, Vengrijoje ir Pietų Slaviijoje, todėl šiame savo veikale piešia vaizdus ir patyrimus toji ilgą kelionę.

Savo politinės fiziognomijos jis neslepia. Nedrįsta jis padangėms kelti tik Hitlerį, kuris per daug arti Lietuvos ir kurio užmačios tiesiog grumoja Lietuvos nepriklausomybei. Bet už tai panašų liaudies kankintoją ir pasižymėjusį budelį Vengrijos Horthy ponas Uždavins apsi-vartydamas šventu aliejum ištepia. Jis buvęs Vengrijos išgelbėtojas, jis viską nulėmęs (p. 151). Prieš kruvinąjį Smetoną mūsų autorius irgi nusiima kepurę. Kuomet viena Čekoslovakijos patriotė pradėjus savo Masarykui po kojų gėles kloti, ponas Uždavins su pasididžiavimu jai atkirtęs: "Mūsų prezidentas Antanas Smetona taip pat mylimas, kaip jūsų Masarykas" (p. 77).

To ir užteks, kad parodymus, kaip plaka "Europa iš Automobilio" autorias politinė širdis. Kas lieka pasakyti apie poną Uždavinį, kaip rašytoją-artistą? Nesu skaitęs jo kitų veikalų. Prisieina vaduotis tikrai "Europa iš Automobilio." Matyt, p. Uždavins yra labai pamėgęs rašyti įspūdžius ir patyrimus. Jam patinka matyti naujas vietas, naujus pasaulio kampus, jais pasigėrėti ir paskui juos apiiešti ir "apdainuoti." Jis gyvena tik tada, kada jis po svietą mandravoja! Taigi, mūsų autorius yra augstų ambicijų žmogus. Jis tikrai nori būti rašytoju-artistu, o ne šiaip paprastu žurnalistu. Deja, jo

vaizdai, nupiešti "Europa iš Automobilio," neapdovanoja jo sparnais, kuriais jis galėtų pasiekti iki savo ambicijų. Man teko skaityti jo keletas straipsnelių laikraščiuose. Turiu pasakyti, kad ponui Uždaviniui daug geriau tinka kepurė žurnalisto, negu rašytojo-artisto, tvėrėjo gražiosios literatūros.

Knygoje "Europa iš Automobilio" tik vienas kitas vaizdelis geriau pavykęs. Vidutiniai sklandžiai skaitosi aprašymai apie Vengriją. Neblogai išdėgęs atsitikimėlis apie prityrimus Kaišiadarių viešbutyje, kuriame savininkė pavaišino jį miuilotomis pamazgomis. Tai ir viskas. Abelnai, piešiami vaizdėliai yra be jokios "sielos"—labai paviršutiniai, smulkūs, fotografiski. Ne rašytojo-artisto jie piešti. Skaitai ir liežuvis lūžta. Štai keletas pavyzdžių:

Pasimeldę katalikų gražioje, maldingumą bei nūdienoje bažnyčioje ir aplankę taip pat gražią, turtingą kirchę, traukėme į priemiestį, ieškodami padarais, bet pigesnio restorano pavalgyti. Suradę restoraną, skubomis prariję šokių tokių pietus ir parašę iš Drezeno porą pasveikintimų Lietuvai, slinkome iš Drezeno į Vokietijos pasienį, į Čekoslovakiją (p. 56).

Arba štai:

Kaip įvažiuodami Drezenan leidomės nuo stataus kalno, taip dabar, bėgdami iš Drezeno, kilome dar aukštesnį kalną, tik geru asfaltuotu keliu labai nejuotame statume, ir mūsų fiatukas lengvai traukė savo du šeimininkus (p. 57).

O ant puslapio 59-to autorius vėl beveik tą pačią giesmę, tik iš kito galo, traukia:

Kiek iš Drezeno daubos smarkiai kilome į kalną, tiek dabar paklė gana augštai, puikiu asfaltu praejome leisti žemyn. Tiesa, čia kelias smarkiai vingiuotas, bet lengva važiuoti, nes vis nuo kalno ir nuo kalno teko leisti.

Tai ne vaizdai, bet virtinė žodžių, gramėžiškai sukliautoji.

Taigi, "Europa iš Automobilio" politiniai fašistuoja, o artistiški toli šaukia nuo gražiosios literatūros. A. B.